

Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός

1^ο Μάθημα

Αναλυτικά Προγράμματα: Ορισμός, Μορφές & Είδη

Αποστολοπούλου Σοφία

Φιλολόγος-Γλωσσολόγος
ΜΑ Γλωσσολογίας
MSc Γνωσιακής Επιστήμης

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: sofia.pao10@hotmail.com; sofia.apostolop@gmail.com

Τηλέφωνο: 6949743393

Η εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα

➔ Ποια χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι συμπεριλαμβάνει ο όρος εκπαίδευση;

Σοφία, 6949743393

Η εμφάνιση της εκπαίδευσης

- ✓ Είναι γεγονός ότι κάθε κοινωνία πρωτόγονη ή σύγχρονη θέλει να μεταδώσει στις νέες γενιές των μελών της τα βασικά κοινωνικά και πολιτιστικά στοιχεία που τη χαρακτηρίζουν.
- ✓ Αυτό στις πρωτόγονες κοινωνίες γινόταν καθοδηγούμενο με τη μίμηση των κοινωνικών και πολιτιστικών συμβάντων από τα νεαρά άτομα, τα οποία έβλεπαν καθημερινά να εκτυλίσσονται μπροστά τους τέτοιου είδους εκδηλώσεις.
- ✓ Στις νεότερες και σύγχρονες κοινωνίες αυτή η μετάδοση βέβαια μπορεί σε κάποιο βαθμό να επιτευχθεί με τη μίμηση τέτοιων συμβάντων, κυρίως όμως επιτυγχάνεται μέσω της οργανωμένης εκπαίδευσης, η οποία αποβλέπει στη συνέχιση της κοινωνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ανάπτυξη όλων των δυνάμεων και των προδιαθέσεων των νέων, στοιχείο που μπορεί να συντελέσει στην ατομική τους βελτίωση, αλλά και στην προαγωγή της κοινωνίας, μέσα στην οποία ζουν.

Η εμφάνιση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα

- ✓ Σχολεία υπήρχαν και *πριν από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους* στα Ιωάννινα, στη Σύρο, στη Σμύρνη, στην Αλεξανδρούπολη και σε άλλες πόλεις.
- ✓ *Εκπαιδευτικό σύστημα όμως δεν υπήρχε*, αφού *δεν υπήρχε ένα ενιαίο Αναλυτικό Πρόγραμμα των σχολείων*, αλλά το κάθε σχολείο δίδασκε διαφορετικά μαθήματα και ενότητες, ανάλογα με τις προτιμήσεις του διευθυντή, του συλλόγου διδασκόντων και των υπεύθυνων της κοινοτικής οργάνωσης.
- ✓ *Εκπαιδευτικό σύστημα εμφανίζεται στην Ελλάδα το 1834, όταν δημοσιεύθηκε ο νόμος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης* για τα σχολεία, ο οποίος καθόριζε τα Αναλυτικά Προγράμματα, τα ενιαία προσόντα των εκπαιδευτικών, τους ενιαίους κανόνες λειτουργίας των σχολείων κ.λπ.

Δυσκολία οριοθέτησης της έννοιας της εκπαίδευσης

❑ Ορισμοί που αναφέρονται στον Brezinka (1990)

✓ **Rudolf Lochner, 1895-1978, Γερμανία**

Μια *μερικώς προσχεδιασμένη* αλλά *συνειδητή* ανθρώπινη δραστηριότητα που απευθύνεται στους νέους ή στους ενήλικες, *με σκοπό τη βοήθεια στην προσωπική ζωή, την προσαρμογή στην ομαδική ζωή και τη μετάδοση της κουλτούρας.*

✓ **Emile Durkheim, 1858-1917, Γαλλία**

Η επίδραση που ασκείται από τις ενήλικες γενεές σε αυτούς που δεν είναι ακόμη έτοιμοι για κοινωνική ζωή. Ο σκοπός της είναι να κεντρίσει και να αναπτύξει στο παιδί έναν *ορισμένο αριθμό φυσικών (σωματικών), διανοητικών και ηθικών ικανοτήτων και αρετών,* οι οποίες απαιτούνται από την κοινωνία ως σύνολο και από το ειδικό περιβάλλον για το οποίο το παιδί προσαρμόζεται.

Δυσκολία οριοθέτησης της έννοιας της εκπαίδευσης

✓ **Martinus Langeveld, 1905-1989, Ολλανδία**

(α) Μια δραστηριότητα που γίνεται **συνειδητά** με κάποιο **παιδαγωγικό σκοπό**.

(β) **Η επίδραση ανάμεσα σε ενήλικες και παιδιά.**

(γ) Περιλαμβάνει **όλους εκείνους τους παράγοντες που έχουν συνεισφέρει στην πραγματική ανάπτυξη του ενήλικου σε ένα νοητικά ώριμο** (η μόρφωση είναι ένα περιορισμένο κομμάτι από τους παράγοντες αυτούς, δηλαδή αυτούς που αναφέρονται στον μαθητή και σε κάποιον παιδαγωγικό σκοπό).

✓ **John Dewey, 1859-1952, ΗΠΑ**

(α) Μια **κοινωνική λειτουργία** που **εξασφαλίζει κατεύθυνση και ανάπτυξη** των ώριμων μελών, μέσω της συμμετοχής τους στη ζωή της ομάδας στην οποία ανήκουν.

(β) Μια **κοινωνική διαδικασία**

(γ) Μια **διαρκής διαδικασία ανάπτυξης**

(δ) Το **αποτέλεσμα της παιδαγωγικής διαδικασίας** είναι η δυνατότητα για περαιτέρω εκπαίδευση.

Δυσκολία οριοθέτησης της έννοιας της εκπαίδευσης

✓ Richard Peters, 1919, Αγγλία

Μια διαδικασία η οποία:

- (α) Έχει σχέση με *γνώση* και *κατανόηση* και κάποιο είδος «*γνωστικής προοπτικής*».
- (β) Υπονοεί τη μετάδοση *αξιών*.
- (γ) *Αποκλείει ορισμένες άλλες διαδικασίες* με το σκεπτικό ότι αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν δεκτές, *επειδή στερούνται την ελεύθερη βούληση και τη συνείδηση του τι συμβαίνει από τη μεριά του μαθητή.*

✓ Korolozow & Gmurman, ΕΣΣΔ

- (α) Η *καθοδήγηση* της ανάπτυξης, *η επίδραση* στην ανάπτυξη.
- (β) Ένα *αντικειμενικό φαινόμενο* που υπάρχει *ανεξάρτητα από παιδαγωγικούς σκοπούς*.
- (γ) Μια *ειδικά οργανωμένη παιδαγωγική επίδραση*.

Η έννοια της Παιδείας

Αισθητική

- ✓ Η Αισθητική είναι θεμελιώδης «*υπαρξιακή αγωγή ψυχής*» ταγμένη να *ξεσκεπάζει τις «αντι-αισθητικές» πλευρές κάποιων υπέρ-παραγωγών, οι οποίες υποβαθμίζουν τη ζωή μας.*
- ✓ Η υποβάθμιση είναι *νοσητική, περιβαλλοντική, επικοινωνιακή και εκπαιδευτική.*

Αρετή

- ✓ Αρετή, η οποία *επιλέγεται ελεύθερα από το άτομο (προαιρετική).*
- ✓ Βρίσκεται στο μέσον, *είναι μεσότητα μεταξύ δύο κακιών* που η μία βρίσκεται από την πλευρά της υπερβολής και η άλλη από την πλευρά της έλλειψης (απληστία-φτώχεια).
- ✓ Η Αρετή και *βρίσκει και επιλέγει το μέσον.*

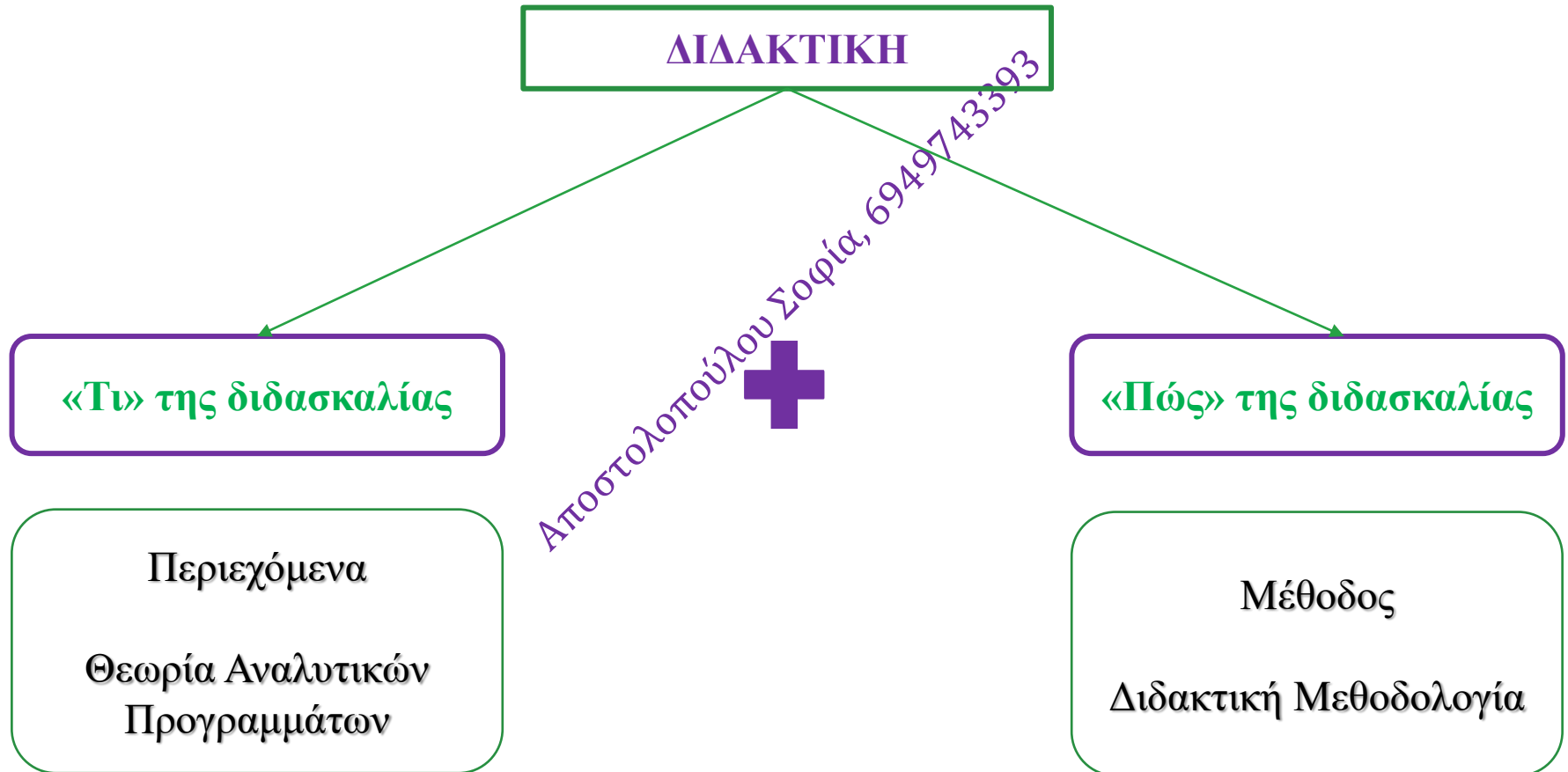

Ο Chomsky για την εκπαίδευση

<https://www.youtube.com/watch?v=tgXZuGIMuwQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=DdNAUJWIN08>

Η έννοια της Διδακτικής

☞ Οι σκοποί της εκπαίδευσης τίθενται από την **κοινωνία** μέσω του κοινοβουλίου.
(περισσότερα για αυτό στο 2^ο Μάθημα...)

Η έννοια της Διδακτικής

Οι επίσημες προδιαγραφές της διδασκαλίας

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ)

Τι είναι;

- ✓ Τα Αναλυτικά Προγράμματα αποτελούν τις **επίσημες προδιαγραφές της διδασκαλίας** κάθε μαθήματος το οποίο διδάσκεται σε **διάφορα σχολεία**, σύμφωνα με τις οποίες ο εκπαιδευτικός της τάξης **σχεδιάζει και υλοποιεί** τη διδασκαλία του, έτσι ώστε σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική να επιτυγχάνονται **οι σκοποί της εκπαίδευσης**.
- ✓ Αποτελούν **επίσημα κρατικά έγγραφα** που συντάσσονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και εκδίδονται από το ΥΠΕΠΘ ως επίσημες υπουργικές αποφάσεις → **αυθεντία**
- ✓ Αποτελούν **συστατικό στοιχείο** του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε **ανεπτυγμένης** χώρας.
- ✓ Αποτελούν την επίσημη έκφραση της **εκπαιδευτικής φιλοσοφίας** μιας κοινωνίας.
- ✓ Είναι τα επίσημα εργαλεία της **εκπαιδευτικής πολιτικής** στην τάξη.
- ✓ Είναι το αποτέλεσμα και το **προϊόν διαδικασιών σχεδιασμού ενός γενικού πλαισίου μακροπρόθεσμης οργάνωσης της διδασκαλίας**, ο οποίος γίνεται σε διάφορα επίπεδα και με διαφορετικό κατά περίπτωση βαθμό εγκυρότητας και νομιμότητας. → Για αυτό συνώνυμος όρο για το ΑΠ είναι το **Πρόγραμμα Διδασκαλίας**.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ)

Τι περιλαμβάνουν;

- ✓ Κωδικοποιούν τις επίσημες **προδιαγραφές** της διδασκαλίας δηλαδή:
 - (α) τις επίσημες **εκπαιδευτικές προθέσεις**
 - (β) τους επίσημους **σκοπούς της εκπαίδευσης**
- ✓ Περιλαμβάνουν **προοίμιο με τους γενικούς σκοπούς** της διδασκαλίας, στη συνέχεια καταγράφουν τις **ενότητες**, οι οποίες πρέπει να διδαχθούν και τις **διδακτικές ώρες** που πρέπει να αφιερωθούν στη διδασκαλία κάθε ενότητας.
- ✓ **Εξειδικεύουν** τους σκοπούς της αγωγής και τους σκοπούς των επιμέρους μαθημάτων.
- ✓ **Καθορίζουν τα περιεχόμενα** με βάση τα οποία το σχολείο προσπαθεί **να επιτύχει τους σκοπούς αυτούς**.
- ✓ Προσδιορίζουν τη **μορφή της διδασκαλίας** και την **αποτελεσματικότητά** της.
- ✓ Βασικό τους χαρακτηριστικό είναι η **δομή** και η **οργάνωση**.
- ✓ Έχουν πάντοτε ένα **παιδαγωγικό σκοπό**.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ)

Πώς χρησιμοποιούνται;

- ✓ Αποτελούν τη **βάση** σύμφωνα με την οποία **παράγονται και χρησιμοποιούνται τα διάφορα μέσα διδασκαλίας** και μεταξύ αυτών και **τα διάφορα σχολικά εγχειρίδια**.
- ✓ Αποτελεί **υποχρέωση** του εκπαιδευτικού να **διορίζει** τα συγκεκριμένα **περιεχόμενα**, ενώ τα μέσα και οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιήσει είναι ζήτημα της δικής του επιλογής.
- ✓ Κύριο καθήκον των εκπαιδευτικών είναι να **αναστοχασθούν** ως προς τα περιεχόμενα, να **διερευνήσουν** την αξία τους ως μορφωτικών αγαθών και να προσπαθήσουν να τη **μεταφέρουν** στους μαθητές.
- ✓ Παρόλο που η διδασκαλία οργανώνεται με βάση το ΑΠ, **δεν αποτελεί απλώς εφαρμογή του**, αλλά στην πορεία της είναι πάντα κάτι περισσότερο από ό,τι προδιαγράφουν οι δραστηριότητες σχεδιασμού και οργάνωσης.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

Με τι κριτήρια σχεδιάζονται;

- ✓ Στην εκπαιδευτική παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης συζητείται πρώτα και καθορίζεται **η μορφωτική αξία** ενός μαθήματος και κατ' αυτόν τον τρόπο **νομιμοποιείται** η ένταξή του στο ΑΠ. Στη συνέχεια, διατυπώνονται οι **γενικοί σκοποί των μαθημάτων** και καθορίζονται επιμέρους **περιεχόμενα** και η **χρονική ακολουθία** αυτών των περιεχομένων.
- ✓ Τα ΑΠ αναφέρονται σε:
 - (α) σε μια **βαθμίδα** της εκπαίδευσης (π.χ. ΑΠ δημοτικού, μουσικού γυμνασίου κ.λπ)
 - (β) σε ένα **μάθημα** (ΑΠ ιστορίας, γεωγραφίας κ.λπ)
 - (γ) σε μια **τάξη** (ΑΠ της Γ' λυκείου)
 - (δ) σε ένα **μάθημα μιας τάξης** (π.χ. ΑΠ μαθηματικών Β' λυκείου)

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

Με τι κριτήρια σχεδιάζονται;

- ✓ Στην εκπαιδευτική παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης συζητείται πρώτα και καθορίζεται **η μορφωτική αξία** ενός μαθήματος και κατ' αυτόν τον τρόπο **νομιμοποιείται** η ένταξή του στο ΑΠ. Στη συνέχεια, διατυπώνονται οι **γενικοί σκοποί των μαθημάτων** και καθορίζονται επιμέρους **περιεχόμενα** και η **χρονική ακολουθία** αυτών των περιεχομένων.
- ✓ Τα ΑΠ αναφέρονται σε:
 - σε μια **βαθμίδα** της εκπαίδευσης (π.χ. ΑΠ δημοτικού, μουσικού γυμνασίου κ.λπ)
 - σε ένα **μάθημα** (ΑΠ ιστορίας, γεωγραφίας κ.λπ)
 - σε μια **τάξη** (ΑΠ της Γ' λυκείου)
 - σε ένα **μάθημα μιας τάξης** (π.χ. ΑΠ μαθηματικών Β' λυκείου)

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

❑ Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

✓ P. Hirst

Το ΑΠ περιλαμβάνει **τρία** βασικά στοιχεία:

- (α) το **περιεχόμενο**, δηλαδή τι διδάκτεα ύλη (Τι θα διδάξω;)
- (β) τη **μέθοδο** (Πώς θα διδάξω;)
- (γ) τους εκπαιδευτικούς **σκοπούς** (Για ποιο σκοπό θα το διδάξω;)

✓ R. Tyler

Θεωρείται ο πατέρας των ΑΠ και έθεσε **τέσσερα** θεμελιώδη ερωτήματα:

- (α) Ποιους **σκοπούς** πρέπει να επιδιώκουν να πετύχουν τα σχολεία;
- (β) **Ποιες εκπαιδευτικές εμπειρίες** μπορούν να μεταδοθούν ώστε να επιτευχθούν αυτοί οι σκοποί;
- (γ) Πώς μπορούν να **οργανωθούν αποτελεσματικά** αυτές οι εμπειρίες;
- (δ) Πώς μπορεί να **αξιολογηθεί η επιτυχία των σκοπών** που τέθηκαν;

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

❑ Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

✓ L. Stenhouse

Το ΑΠ μπορεί κάποιος να το δει ως έναν οδηγό που αναφέρει *τι πρέπει να συμβεί στο σχολείο* αλλά επίσης και ως *αυτό που πραγματικά συμβαίνει στο σχολείο* ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτό.

- Στη *δεύτερη* περίπτωση το ΑΠ είναι *ένα πεδίο μελέτης*.
- Η μελέτη του ΑΠ *αφορά τη σχέση* ανάμεσα σε αυτές τις δύο παραμέτρους, *την πρόθεση και την πραγματικότητα*.

Ορισμός του για ΑΠ

Ένα ΑΠ είναι μια προσπάθεια να διακοινώσει κανείς τις *βασικές αρχές* και τα *χαρακτηριστικά μιας εκπαιδευτικής πρότασης*, σε τέτοια μορφή που να είναι *ανοικτή σε κριτική ανάλυση* και να δίνεται η δυνατότητα για *αποτελεσματική μετατροπή της σε πράξη*.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

Ασυμφωνίες
Προταθέντων Ορισμών

1. Περιεχόμενο ΑΠ

(α) Διδακτέα ύλη

ή

(β) Εμπειρία

2. Ζώνη δράσης
εμπειριών ΑΠ

(α) Σχολική τάξη

ή

(β) Μέσα και έξω από το
σχολείο

Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

❑ Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

✓ Dewey, 1902

Ένας κύκλος μελέτης που λαμβάνει χώρα *στο σχολείο* και ο οποίος παρουσιάζει *υλικό* που εκτείνεται απεριόριστα πίσω στον χρόνο και προς τα έξω στον χώρο.

✓ Bobbit, 1918

(α) Όλες οι *εμπειρίες* καθοδηγούμενες και μη, που αφορούν την *ανάπτυξη των ικανοτήτων του ατόμου*.

(β) Μια σειρά από *συνειδητά καθοδηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες*, τις οποίες χρησιμοποιούν τα σχολεία για να φέρουν εις πέρας και *να τελειοποιήσουν τη διαδικασία της ανάπτυξης*.

✓ Pratt, 1980

Οργανωμένο σύνολο από *επίσημες παιδαγωγικές ή/και εκπαιδευτικές προθέσεις*.

✓ Johnson, 1968

Το σύνολο των εμπειριών που έχουν οι μαθητές υπό τη σκέπη του σχολείου.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

❑ Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

✓ **Saylor, Alexander & Lewis, 1981**

Περιγραμμά της διδακτέας ύλης είτε για κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης είτε για έναν κύκλο σπουδών ενός συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου ή ολόκληρη σειρά και περιεχόμενο μαθημάτων από πολλούς κύκλους σπουδών.

✓ **Ryan & Cooper, 1980**

Όλες οι **οργανωμένες και σκόπιμα επιδιωκόμενες εμπειρίες** των μαθητών για τις οποίες το σχολείο αναλαμβάνει την **ευθύνη της μετάδοσής τους**

✓ **Kapfer, 1984**

Αυτό το οποίο βιώνεται από κάποιο άτομο σε κάθε περίπτωση που δύο ή περισσότερα άτομα έρχονται σε επαφή μέσω νέων σχέσεων που αναπτύσσουν **ώστε να πετύχουν συγκεκριμένους σκοπούς.**

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

❑ Το ΑΠ ως πεδίο μελέτης

✓ Kerr, 1968

Όλη η μάθηση που σχεδιάζεται ή καθοδηγείται από το σχολείο είτε αυτή λαμβάνει χώρα μέσα σε ομάδες είτε εξατομικευμένα, μέσα ή έξω από το σχολείο.

✓ Hirst & Peters, 1970

Πρόγραμμα δραστηριοτήτων που οργανώνεται έτσι ώστε να μπορέσουν οι μαθητές να πετύχουν επιθυμητούς σκοπούς, όποιοι και αν είναι αυτοί.

✓ Eisner, 1985

Μια σειρά από *προσχεδιασμένες δραστηριότητες* οι οποίες στοχεύουν *σε παιδαγωγικά αποτελέσματα* για έναν ή περισσότερους μαθητές.

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

1. Περιεχόμενο ΑΠ

(α) Διδακτέα ύλη

Dewey
Pratt
Saylor et al.
Hirst & Peters
Eisner

(β) Εμπειρία

Bobbit
Ryan & Cooper
Kapfer
Johnson
Kerr

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

2. Ζώνη δράσης εμπειριών ΑΠ

(α) Σχολική τάξη

Dewey
Bobbit (β)
Pratt
Saylor et al.
Ryan & Cooper
Eisner

(β) Μέσα και έξω από το σχολείο

Bobbit (α)
Kapfer
Johnson
Kerr
Hirst & Peters

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Η έννοια του Αναλυτικού Προγράμματος

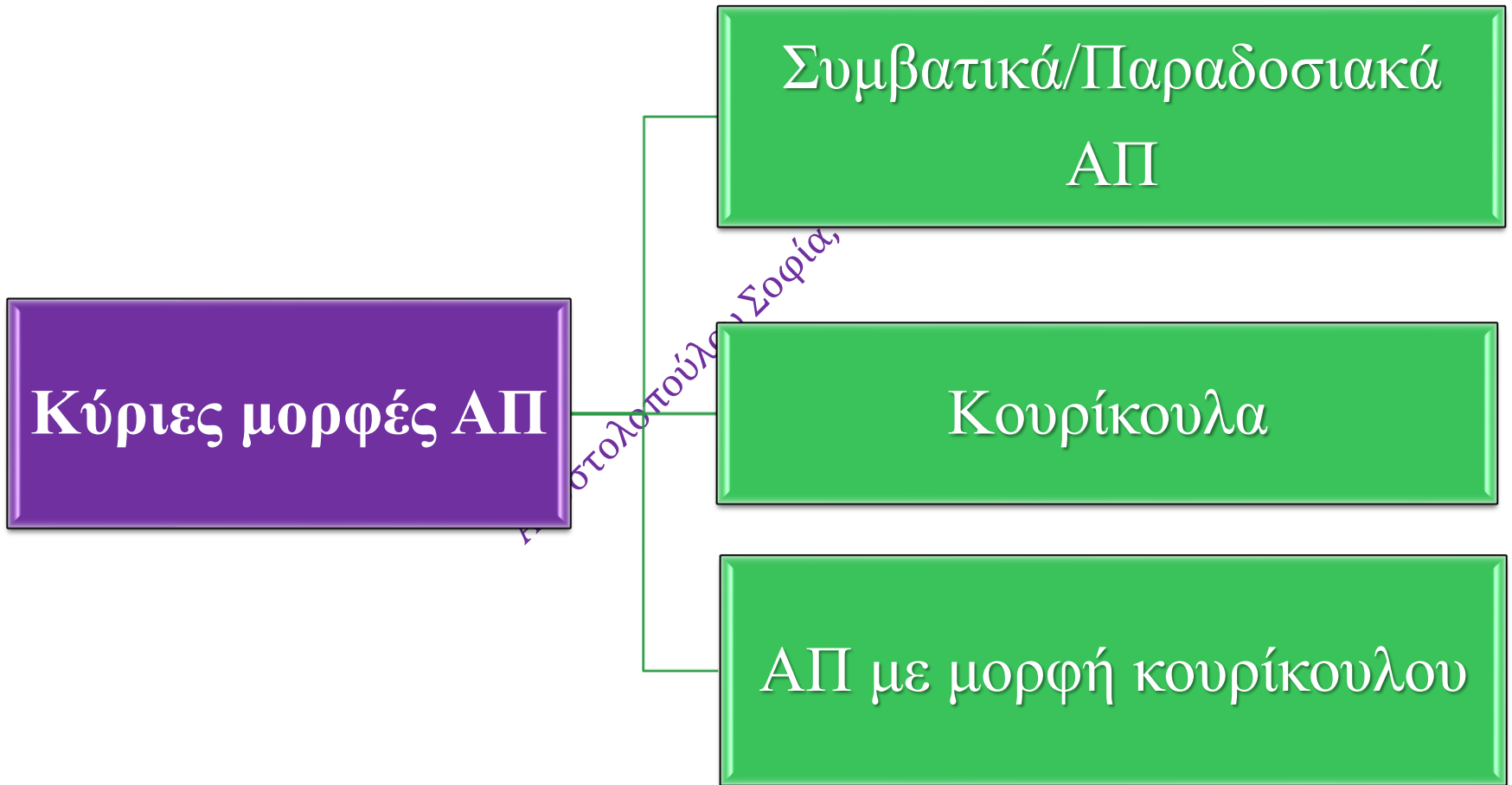
Κοινά στοιχεία όλων των ορισμών για το ΑΠ

- (α) Ο όρος ΑΠ υποδηλώνει *εκπαιδευτικές εμπειρίες* για κάποιον *παιδαγωγικό σκοπό*.
- (β) Οι εκπαιδευτικές εμπειρίες *προϋποθέτουν επιλογή και οργάνωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων*.

Πόσο σημαντικός είναι ένας ορισμός για το ΑΠ;

- ✓ **L. Stenhouse:** Οι διαφορετικοί ορισμοί δεν λύνουν το πρόβλημα, αλλά *υποδεικνύουν διάφορες οπτικές μέσα στις οποίες μπορούμε να θεωρήσουμε τα ΑΠ*.
- ✓ **J. Goodlad:** Δεν έχει νόημα να αναζητήσουμε τον πιο σωστό ορισμό, επειδή ένας τέτοιος ορισμός, αν υπήρχε, θα σήμαινε ότι *θα περιγράφαμε με απόλυτη ακρίβεια μια εκπαιδευτική πραγματικότητα που θα ήταν απόλυτη, αιώνια και αμετάβλητη*.

Μορφές ΑΠ

Συμβατικά / Παραδοσιακά Αναλυτικά Προγράμματα

Περιεχόμενο

- ✓ Περιέχουν το «τι» της διδασκαλίας, δηλαδή τα *περιεχόμενα*, *διότι η κλασική θεώρηση δέχεται ότι οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης καθορίζονται πρωτίστως από τα περιεχόμενα.*
- ✓ Αποτελούν κατά βάση *καταλόγους περιεχομένων*, τα οποία *ελάχιστα συνδέονται με την επίτευξη των σκοπών που προτάσσουν.*
- ✓ Τα περιεχόμενα είναι τοποθετημένα στη *σειρά* με την οποία πρέπει να διδαχθούν.
- ✓ Είναι κυρίως η *επιλογή* και η *σωστή άρθρωση των μορφωτικών αγαθών*, ώστε να γίνει *αποτελεσματικά* η μεταβίβαση τους στους μαθητές.
- ✓ Οι σκοποί αποτελούν συνήθως *γενικόλογες αρχές εθνικού, θρησκευτικού και κοινωνικού περιεχομένου* που δεν έχουν συνήθως σχεδόν καμιά σχέση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Συμβατικά / Παραδοσιακά Αναλυτικά Προγράμματα

Μεθοδολογία

- ✓ Οι διδακτικές ενέργειες του **σχεδιασμού** και της **εκτέλεσης** της διδασκαλίας γίνονται πάντα σε αναφορά προς τα περιεχόμενα της διδασκαλίας.
- ✓ Χαρακτηρίζονται από **ανοικτότητα**, διότι **το «πώς» της διδασκαλίας**, δηλαδή η μετατροπή των πολιτιστικών σε μορφωτικά αγαθά, ανήκει στον εκπαιδευτικό. → **Δεν** περιέχουν ή περιέχουν ελάχιστες **μεθοδολογικές υποδείξεις**, υποδείξεις διαχείρισης της τάξης, τρόπους και μεθόδους αξιολόγησης κλπ. → Απαραίτητη προϋπόθεση οι εκπαιδευτικοί να έχουν πολύ καλή **παιδαγωγική** και **διδασκτική** κατάρτιση.

«Ανοικτότητα»

Δίνονται μόνο οι γενικοί σκοποί των μαθημάτων.

Ελευθερία στον καθορισμό των επιμέρους στόχων

Ελευθερία επιλογής της κατάλληλης μεθόδου διδασκαλίας

«Κλειστότητα»

Λεπτομερειακότητα περιεχομένων (γενικοί σκοποί και στόχοι)

Προσκόλληση στα σχολικά εγχειρίδια

Συμβατικά / Παραδοσιακά Αναλυτικά Προγράμματα

Κριτική

- (α) στη *γενικότητα* της περιγραφής των σκοπών
- (β) στην *έλλειψη νομιμότητας και εγκυρότητας* των αποφάσεων σχεδιασμού και σύνταξης τους. → *Δεν αναθεωρούνται τακτικά*, ώστε να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της κάθε εποχής και *δεν αξιοποιούν νέους κλάδους και περιεχόμενα*.

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

□ 3 χρονικές φάσεις

① Μέχρι την περίοδο της Μεταπολίτευσης

✓ Ήταν διαρθρωμένα με το εξής **ομοιόμορφο σχήμα**:

(α) τα μαθήματα αναφέρονταν κατά τη **σειρά** αναγραφής τους στο **ωρολόγιο** πρόγραμμα.

(β) Σε κάθε μάθημα προτασσόταν ο **σκοπός** και ακολουθούσε η **διδασκτέα ύλη κατά τάξη**.

(γ) Η διδασκτέα ύλη δινόταν με αναφορά σε **κεφάλαια** και **υποκεφάλαια** του περιεχομένου.

Π.χ. Οδηγίες για τη διδασκτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο (σχολικό έτος 1982-1983). Αθήνα, ΟΕΔΒ

Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Β' Λυκείου, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Διδασκαλίας χαρακτηριστικών κειμένων που φανερώνουν την εξέλιξη της νεοελληνικής λογοτεχνίας και ειδικότερα:

1. Επτανησιακή Σχολή: Κάλβος, Σολωμός, Τερτσέτης, Λασκαράτος, Τυπάλδος, Πολυλάς, Μαρκοράς, Βαλαωρίτης, Μαβίλης.

2. Η νεοελληνική ποίηση από το 1880: Παλαμάς και οι σύγχρονοί του, Γρυπάρης, Μελαχροινός, Σικελιανός, Καζαντζάκης, Βάρναλης, Καρυωτάκης κ.ά. Παρνασσισμός και συμβολισμός.

3. Η νεοελληνική πεζογραφία από το 1860: Ροΐδης, Βικέλας, Βιζυηνός, Παπαδιαμάντης, Ξενόπουλος, Χατζόπουλος, Θεοτόκης, Βουτυράς κ.ά.

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

② Αρχές δεκαετίας του 1980

✓ **Συντάσσονται νέα ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια σε μεγάλη έκταση** ως έκφραση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων της Μεταπολίτευσης.

✓ Αλλάζουν μορφή συνήθως → περιλαμβάνουν **στόχους διδασκαλίας & μάθησης**

✓ Η συμπερίληψη σκοπών & στόχων μάθησης θεωρείται **επιρροή από τα αγγλοσαξονικά κουρίκουλα**, αν και συνήθως **επιφανειακή**.

✓ Εκφράστηκαν **προβληματισμοί** για το **παραπρόγραμμα** και για τις **αναντιστοιχίες και δυσαρμονίες ανάμεσα σε σκοπούς, περιεχόμενα και μεθόδους**.

Αναλυτικά Προγράμματα μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου (1982).
Αθήνα, ΟΕΔΒ

Μαθηματικά Α' τάξη

Περιεχόμενο	Στόχοι
1. Έννοιες μέσα στον χώρο (πάνω-κάτω, δεξιά-αριστερά, ανάμεσα κ.ά.)	Οι μαθητές να γίνουν ικανοί: * να συλλάβουν τις βασικές σχέσεις χώρου.
2. Οι έννοιες μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα και οι σχέσεις τους.	* Να προσδιορίζουν την θέση αντικειμένων μέσα στον χώρο. * Να συγκρίνουν με βάση τις έννοιες: μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα, δύο ή περισσότερα αντικείμενα.
3. Ταξινόμηση (πραγμάτων με βάση ένα ή δύο κύρια χαρακτηριστικά τους όπως χρώμα και μέγεθος).	* Να διακρίνουν με σαφήνεια τα κύρια χαρακτηριστικά πραγμάτων. * Να ταξινομούν διάφορα πράγματα.
4. Αντιστοιχία (πραγμάτων ένα προς ένα).	* Να αντιστοιχίζουν ένα προς ένα διάφορα αντικείμενα. Να διατάσσουν πράγματα ή τις εκπροσωπήσεις τους.
5. Διάταξη (ανοιόσα και κατιούσα διάφορων πραγμάτων).	

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

③ Αρχές νέας χιλιετίας (2003)

- ✓ Περιέχουν **3 στήλες** που περιλαμβάνουν τους **στόχους**, τις **θεματικές ενότητες** και **ενδεικτικές δραστηριότητες**.
- ✓ Τα περιεχόμενα δίνονται **πιο αναλυτικά με αναφορά σε θεματικές ενότητες** και όχι γενικώς σε κεφάλαια.
- ✓ Μεγαλύτερη **ευελιξία** επεξεργασίας περιεχομένου, διότι τώρα **η διδακτέα ύλη** δεν δίνεται σε κεφάλαια δεσμεύοντας τον εκπαιδευτικό να την ακολουθήσει κατά γράμμα, αλλά **σε θεματικές ενότητες** παρέχοντάς του την ελευθερία να **παραμετροποιεί** τον ρυθμό διδασκαλίας του με βάση τις **ανάγκες** και τα **ενδιαφέροντα** των μαθητών του.

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Εισαγωγή ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 2003

Καθορίζουμε το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο και για την υποχρεωτική εκπαίδευση ως εξής:

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ποικίλες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής μας

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κύριοι άξονες αυτής της προσπάθειας πρέπει να είναι:

- α. η παροχή γενικής παιδείας,*
- β. η καλλιέργεια των δεξιοτήτων του μαθητή και η ανάδειξη των ενδιαφερόντων του,*
- γ. η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων μάθησης για όλους τους μαθητές,*
- δ. η ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας,*

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Εισαγωγή ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 2003

2

ε. η ευαισθητοποίηση για την αναγκαιότητα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και η υιοθέτηση ανάλογων προτύπων συμπεριφοράς,

στ. η προετοιμασία για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας,

ζ. η φυσική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη και

η. η ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παγκόσμιας ειρήνης και η διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

(Ακολουθεί ανάλυση)

3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Εισαγωγή ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 2003

4. ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΔΕΠΠΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΣ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ως προς τη δομή του το ΔΕΠΠΣ κάθε επιμέρους διδακτικού αντικειμένου περιλαμβάνει:

- α. τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου,
- β. τους άξονες του γνωστικού περιεχομένου,
- γ. τους γενικούς γνωστικούς στόχους καθώς και τις αξίες, στάσεις και δεξιότητες που καλλιεργούνται με τη διδασκαλία του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου και
- δ. ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης, οι οποίες διαχέονται στο κείμενο των σχολικών βιβλίων και αποτελούν τη βάση για το σχεδιασμό διαθεματικών δραστηριοτήτων στα αντίστοιχα ΑΠΣ.

Όσον αφορά τα επιμέρους ΑΠΣ ... έχουν την ακόλουθη δομή:

- α) Ειδικοί σκοποί
- β) Στόχοι
- γ) Θεματικές ενότητες
- δ) Ενδεικτικές δραστηριότητες
- ε) Πρόσθετα διαθεματικά σχέδια εργασίας
- στ) ώρες διδασκαλίας
- ζ) Διδακτική μεθοδολογία

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Εισαγωγή ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 2003

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

- α) Στόχοι της αξιολόγησης
- β) Μορφές αξιολόγησης
- γ) Βασικές αρχές αξιολόγησης
- δ) Τεχνικές αξιολόγησης
- ε) Μέσα έκφρασης του αξιολογικού αποτελέσματος

Τηλ. 6949743393

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Παράδειγμα

(από τα Αναλυτικά Προγράμματα Γλώσσας του Δημοτικού Σχολείου)

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Α'-Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να γράφει και να διατυπώνει γραπτά νοήματα.

στόχοι	θεματικές ενότητες	ενδεικτικές δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να:</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.</p> <p>Αντιγράφει πιστά και γράφει σωστά με σχετική ταχύτητα και με αισθητικώς αποδεκτά γράμματα, λέξεις, φράσεις και προτάσεις, τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις.</p>	<p>Φωνημική επίγνωση.</p> <p>Πρώτη γραφή.</p> <p>Παραγωγή γραπτού λόγου (βιώματα, γνώσεις, αναγνώσματα).</p> <p>Ορθογραφία, τονισμός.</p> <p>Αντιγραφή, καλλιγραφία.</p> <p>Βασικά σημεία στίξης.</p>	<p>Καλλιέργεια συνηθειών ορθής γραφής, τονισμού και στίξης.</p> <p>Ασκήσεις αντιγραφής, καλλιγραφίας και ενανάγνωστης γραφής.</p> <p>Γραφή του ονόματός του, γνωστών λέξεων, πινακίδων κλπ.</p>

Συμβατικά Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

- ➡ Ποιες αλλαγές παρατηρείτε από τα ΑΠ του 1982 στα ΑΠ του 2003;
- ➡ Πόσο βοηθητικά θεωρείτε ότι θα ήταν στη διδασκαλία σας;

Σοφία, 6949743393

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

- ① Χαρακτηρίζονται από *ψευδεπίγραφη διαθεματικότητα*.
- ② Ονομάζονται *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών* (ΑΠΣ) αντί για ΑΠ.
- ③ Χρησιμοποιούν τον όρο *γνωστικά αντικείμενα* αντί του καθιερωμένου μαθήματα.
- ④ Περιέχουν *γλωσσικές «πρωτοτυπίες»*.
- ⑤ *Δεν* αποτέλεσαν αντικείμενο *συζήτησης* από τους εκπαιδευτικούς.
- ⑥ Η επιστημονική εργασία σύνταξης και η τελική μορφή εκτύπωσής τους εντάχθηκαν στο *ΕΠΕΑΕΚ* (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης).

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

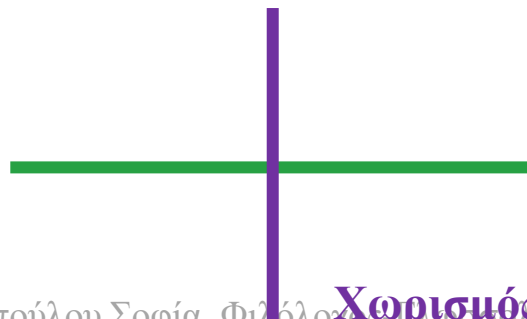
① Χαρακτηρίζονται από ψευδεπίγραφη διαθεματικότητα.

(α) Οι συντάκτες τους **δεν** οργάνωσαν τα περιεχόμενα **σε ευρύτερα θέματα**.

(β) Το ΑΠΣ αρθρώνεται σε μια **κάθετη/επάλληλη διάταξη, δηλαδή κατά μαθήματα** → οι συντάκτες του τοποθέτησαν ανά μάθημα τις θεματικές ενότητες τη μια πάνω στην άλλη.

(γ) Η διαθεματικότητα λειτουργεί στον **οριζόντιο** άξονα → Προσπαθεί μέσα σε **μια τάξη** να **ενοποιήσει τη γνώση** που προσφέρουν τα διάφορα μαθήματα **στο ίδιο θέμα**.

(δ) Οι συντάκτες τους χαρακτήρισαν τα ΑΠΣ διαθεματικά, προκρίνοντας ως κυρίαρχη την αρχή της διαθεματικότητας, δίνοντας όμως μόνο κάποιες **γενικές αρχές** της.

Διαθεματικότητα

Χωρισμός σε μαθήματα

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

① Χαρακτηρίζονται από *ψευδεπίγραφη διαθεματικότητα*.

(ε) Η *εφαρμογή* της διαθεματικότητας στην τάξη αφέθηκε στους *εκπαιδευτικούς* → προϋποθέτει κατάλληλη *εκπαίδευση* και *κατάρτιση* και *συνειδητοποίηση της αναγκαιότητάς* της → οι εκπαιδευτικοί *δεν* αναμένουν από το ΑΠ μεθοδολογικές προσεγγίσεις, αλλά διάφορες *διευκολύνσεις* ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή του.

(στ) Οι συντάκτες των ΔΕΠΠΣ θεωρούν τον όρο *διαθεματικότητα γενικότερο του όρου διεπιστημονικότητα* → είναι *παράλληλες* έννοιες, δεν έχουν ίδιο ή συναφές περιεχόμενο.

☞ Η αρχή της διαθεματικότητας δεν αφορά τόσο τον σχεδιασμό των ΑΠ, αλλά την *εφαρμογή τους στο πλαίσιο της τάξης* και για αυτό ανάγεται κυρίως σε *ζήτημα της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*.

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

➔ Μπορείτε να προτείνετε ένα παράδειγμα εφαρμογής της διαθεματικότητας στο δημοτικό σχολείο;

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

② Ονομάζονται *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών* (ΑΠΣ) αντί για ΑΠ.

□ Τι είναι το Πρόγραμμα Σπουδών;

- ✓ Ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως στην **τριτοβάθμια εκπαίδευση** και υποδηλώνει ένα σύνολο μαθημάτων **χωρίς σταθερό περιεχόμενο**, υποχρεωτικών, κατ' επιλογήν υποχρεωτικών και ελεύθερης επιλογής.
- ✓ Ακόμη και ομοειδή πανεπιστημιακά τμήματα **δεν έχουν ακριβώς τα ίδια μαθήματα**.
- ✓ Το περιεχόμενο των μαθημάτων και συνολικά του Προγράμματος Σπουδών **δεν είναι αυστηρώς προδιαγεγραμμένο**.
- ✓ Ο φοιτητής μπορεί να καταρτίζει **μόνος του το πρόγραμμα** και να **επιλέγει** τα μαθήματα που θα παρακολουθήσει σε κάθε εξάμηνο.
- ✓ **Δεν** διαπνέεται από τη φιλοσοφία της **υποχρεωτικότητας**.

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

② Ονομάζονται *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών* (ΑΠΣ) αντί για ΑΠ.

<u>Πρόγραμμα Σπουδών</u>	 <u>Αναλυτικό Πρόγραμμα</u>
Μη αυστηρώς προδιαγεγραμμένο περιεχόμενο	Αυστηρώς προδιαγεγραμμένο περιεχόμενο
Κυρίως μη υποχρεωτικότητα	Υποχρεωτικότητα
Ο φοιτητής επιλέγει τα μαθήματα που θα παρακολουθήσει.	Ο μαθητής δεν επιλέγει τα μαθήματα που θα παρακολουθήσει.
Ο φοιτητής οργανώνει το ατομικό του πρόγραμμα.	Ο μαθητής δεν οργανώνει το ατομικό του πρόγραμμα.
Η σειρά/τάξη διδασκαλίας κατά κύριο λόγο δεν είναι αυστηρώς προσδιορισμένη.	Η σειρά/τάξη διδασκαλίας είναι αυστηρώς προσδιορισμένη.

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

③ Χρησιμοποιούν τον όρο *γνωστικά αντικείμενα* αντί του καθιερωμένου *μαθήματα*.

✓ Ο όρος *γνωστικά αντικείμενα* αναφέρεται στην *τριτοβάθμια εκπαίδευση*.

✓ Στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια *δεν* αρμόζει αυτός ο όρος, αλλά ο όρος *μαθήματα*, διότι:

(α) Τα μαθήματα *επιλέγουν γνώσεις* από ένα ή περισσότερα γνωστικά αντικείμενα, ωστόσο ποτέ *δεν καλύπτουν ένα ολόκληρο γνωστικό αντικείμενο* (π.χ. «Εμείς και ο κόσμος»).

(β) Οι γνώσεις που αντλούνται από τα γνωστικά αντικείμενα *δεν* παραμένουν αμετάβλητες, αλλά *μετασχηματίζονται & αναπλασιάζονται* → η επιστημονική γνώση μετατρέπεται σε σχολική.

Δεν μπορούμε να χρησιμοποιούμε στην πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρακτικές, ορολογίες και φιλοσοφίες της τριτοβάθμιας...

Παρατηρήσεις επί των νέων ΑΠ (ΑΠΣ, 2003)

④ Περιέχουν γλωσσικές «πρωτοτυπίες».

✓ Τάση κατάργησης γενικής πτώσης: ΑΠ για το Δημοτικό Σχολείο έναντι ΑΠ του Δημοτικού Σχολείου

⑤ Δεν αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης από τους εκπαιδευτικούς.

✓ Γνωστοποιήθηκαν ως **υπουργικές αποφάσεις** και **εκδόθηκαν σε ΦΕΚ** και όχι ως τεύχη του ΟΕΔΒ.

✓ **Δεν διατυπώθηκαν σε μια πρόχειρη μορφή**, έτσι ώστε να γίνουν γνωστά και προσιτά σε όλους τους εκπαιδευτικούς.

⑥ Η επιστημονική εργασία σύνταξης και η τελική μορφή εκτύπωσής τους εντάχθηκαν στο **ΕΠΕΑΕΚ**, το οποίο χρηματοδοτείται κυρίως από ευρωπαϊκούς πόρους (75%) και πολύ λιγότερο από εθνικούς (25%), γεγονός ενοχλητικό για δύο λόγους:

✓ Τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης **δεν** (πρέπει να) έχουν καμία σχέση με την **επαγγελματική κατάρτιση**.

✓ Η υποχρεωτική εκπαίδευση **δεν** πρέπει να εξαρτάται από **κοινοτικά κονδύλια** και την ΕΕ.

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

Ο όρος κουρίκουλο

- ✓ Όρος **λατινικής** προέλευσης (< curro) που σημαίνει κύκλο σε στάδιο και στη συνέχεια κύκλο μελέτης (course).
- ✓ Εντοπίζονται στην **αγγλοσαξονική παράδοση** (κυρίως ΗΠΑ) τον 18^ο αιώνα και περιλαμβάνουν τόσο τα **περιεχόμενα** (τι) όσο και τη **μέθοδο** (πώς) της διδασκαλίας.
- ✓ Εμφανίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία το 1902 με τον **Dewey** και το 1918 με τον **Bobbit**. Η πρώτη εμφάνιση του όρου φαίνεται να τοποθετείται στο πανεπιστήμιο του **Hamilton**, γύρω στα 1580, όταν τα διάφορα πανεπιστήμια τον χρησιμοποίησαν για να υποδηλώσουν **μια οργανωτική δομή που μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερη απόδοση, τόσο από διαχειριστική όσο και από μαθησιακή σκοπιά.**
- ✓ Στην Ελλάδα άρχισαν να συζητώνται ως **εναλλακτική μορφή** των συμβατικών ΑΠ μετά τη μεταπολίτευση.

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

Τι είναι;

- ✓ Τα κουρίκουλα περιγράφουν **λεπτομερειακά** διαδικασίες μάθησης διάφορων ενοτήτων και απόκτησης γνώσεων από συγκεκριμένους μαθητές. → Είναι πιο **περιεκτικά** και **αναλυτικά** από τα συμβατικά ΑΠ.
- ✓ **Αυστηρή** καθοδήγηση που **περιορίζει** τα περιθώρια ελευθερίας και της παιδαγωγικής αυτονομίας.
- ✓ Ένα καλό κουρίκουλο προσφέρει **πολλές δυνατότητες επιλογής**.

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

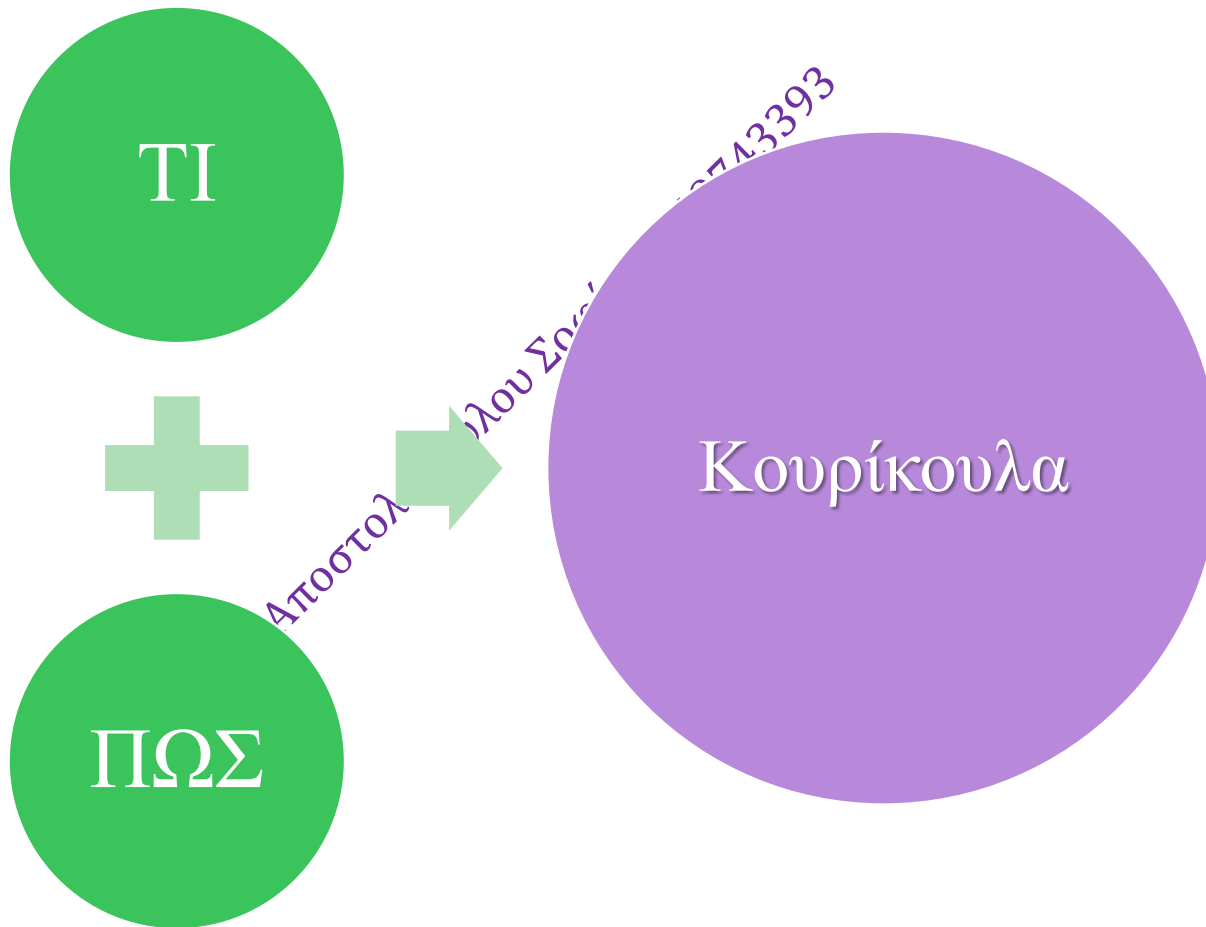
Το βασικό συστατικό στοιχείο των κουρίκουλων

- ✓ Βασικό χαρακτηριστικό των κουρίκουλων είναι ότι *ποτέ δεν αποκτούν τελική μορφή*, αλλά *ανανεώνονται και αναμορφώνονται συνεχώς* μέσα από την εφαρμογή τους, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του παρόντος αλλά και στις απαιτήσεις του μέλλοντος.
- ✓ Στις ΗΠΑ η ανάπτυξη και η αναμόρφωση του κουρίκουλου κατανοούνται ως *επιστημονική και τεχνολογική υπόθεση*, ως μια συστηματική προσπάθεια, η οποία χρειάζεται *εξειδικευμένες έρευνες, μελέτες περιπτώσεων και πειραματικά σχέδια*.
- ✓ Η σύγχρονη έρευνα του κουρίκουλου *αναπτύσσει σειρές μάθησης, συγκεκριμενοποιώντας τους στόχους, εντοπίζοντας και επιλέγοντας θέματα και περιεχόμενα μάθησης, προσδιορίζοντας συγκεκριμένους τρόπους διδασκαλίας και τέλος διερευνώντας εμπειρικά την αποτελεσματικότητα αυτών των σειρών*.

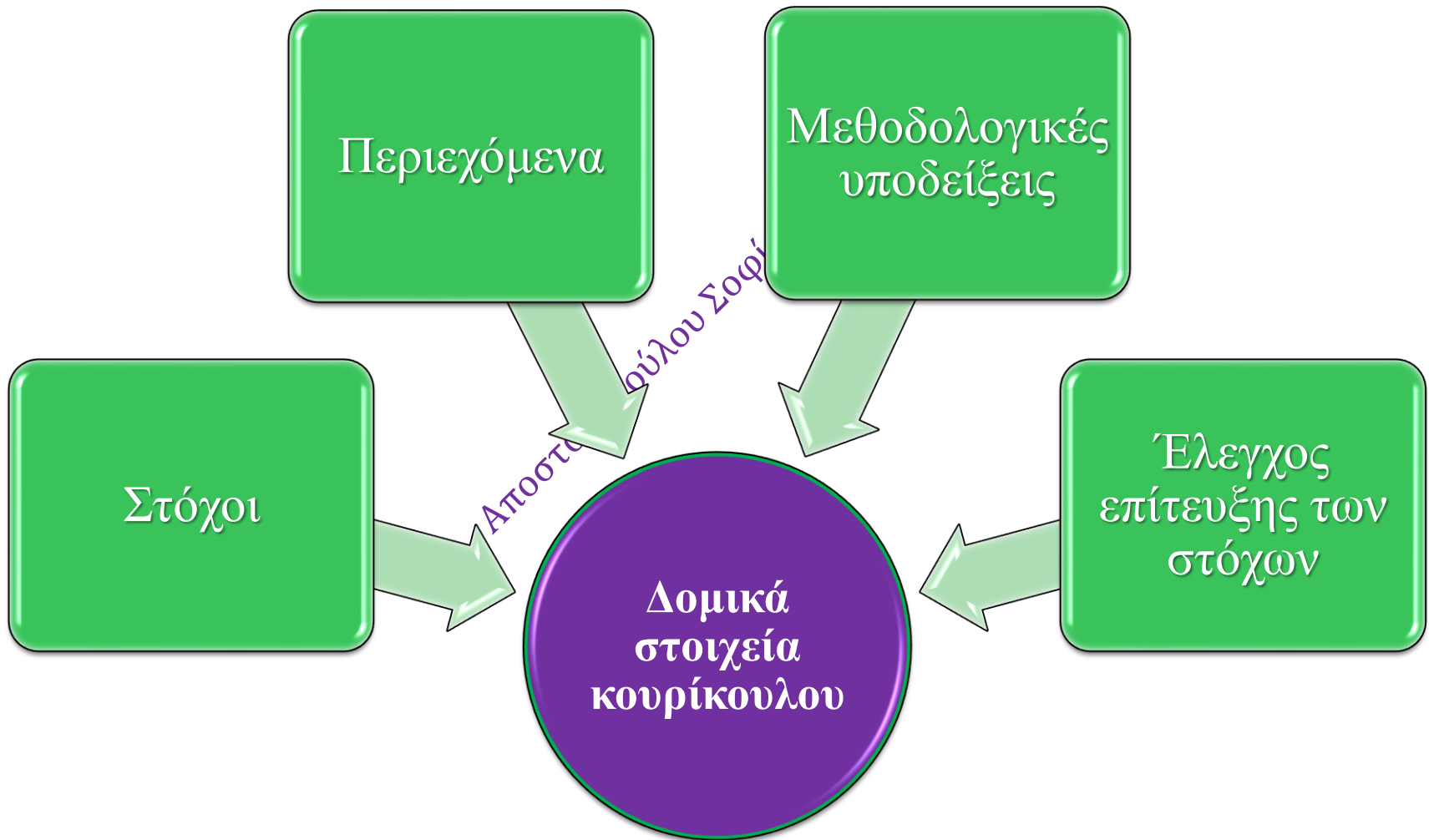

Η πορεία και η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας πραγματώνεται *διωποκειμενικά* και *ορθολογικά*.

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

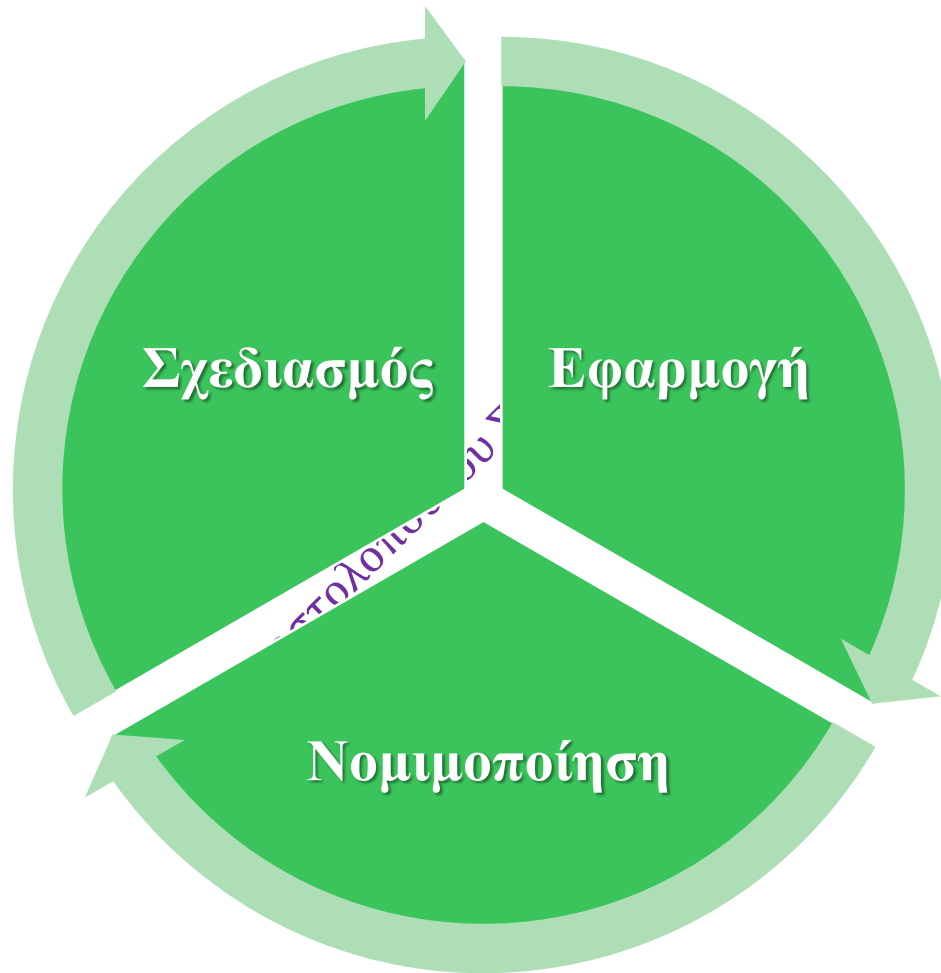

Η έννοια του κουρίκουλου (curriculum)

- Τα κουρίκουλα έχουν συνήθως μια **συγκεκριμένη μορφή**, δηλαδή αποτελούνται από **4 στήλες**, κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει ένα από τα **4 δομικά στοιχεία** του κουρίκουλου **με τη σειρά**.

Στόχοι	Περιεχόμενα	Μεθοδολογικές υποδείξεις	Έλεγχος επίτευξης των στόχων
<p><i>Συγκεκριμένοι</i></p> <p><i>Σαφώς καθορισμένοι</i></p> <p>Πρέπει να τους <i>επιτύχουν οι μαθητές</i> με τη διδασκαλία του εκπαιδευτικού.</p>	<p><i>Δεν επιλέγονται</i> απολύτως ως μορφωτικά αγαθά.</p> <p>Το μοναδικό κριτήριο είναι η <i>καταλληλότητά</i> τους για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων</p>	<p><i>Εναλλακτικές</i> μεθοδολογικές προτάσεις & μέσα διδασκαλίας</p> <p>Οι υποδείξεις είναι <i>δοκιμασμένες</i> και καθιερωμένες μέσα από την εφαρμογή τους.</p> <p>Οι υποδείξεις <i>δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα</i> & μπορούν να συμπληρώνονται & να προσαρμόζονται στις συνθήκες διδασκαλίας της τάξης.</p>	<p><i>Εναλλακτικές</i> προτάσεις & δυνατότητες ελέγχου του βαθμού επίτευξης των στόχων</p> <p><i>Επανατροφοδότηση</i></p> <p><i>Συνεχής βελτίωση</i></p>

Κουρίκουλα (Curricula)

3 άξονες κουρίκουλων κατά **L. Stenhouse**

Κουρίκουλα (Curricula)

□ L. Stenhouse

A. Σχετικά με τον σχεδιασμό

1. **Αρχές επιλογής των περιεχομένων** = **τι** πρέπει να διδάξουμε & να μάθουν οι μαθητές;
2. **Αρχές ανάπτυξης μιας στρατηγικής της διδασκαλίας** = **πώς** πρέπει να διδάξουμε και πώς πρέπει να μάθουν οι μαθητές;
3. **Αρχές για τη λήψη αποφάσεων** σχετικά με τη **σειρά** με την οποία πρέπει να κάνουμε ορισμένα πράγματα.
4. **Αρχές** σύμφωνα με τις οποίες θα μπορέσουμε να **διαγνώσουμε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα** κάθε μαθητή ξεχωριστά, έτσι ώστε να **διαφοροποιήσουμε** τις προηγούμενες αρχές, λαμβάνοντας υπόψη τις **ατομικές διαφορές** των μαθητών (πρβλ. διαφοροποιημένη διδασκαλία).

<https://elearning.iep.edu.gr/study/mod/book/tool/print/index.php?id=1214>

<https://www.youtube.com/watch?v=Kg38A1ggYiE>

Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος, 6949743393

Κουρίκουλα (Curricula)

□ L. Stenhouse

B. Σχετικά με την εφαρμογή

1. Βασικές αρχές με βάση τις οποίες μπορούμε να **ελέγξουμε την πρόοδο των μαθητών**.
2. Βασικές αρχές με βάση τις οποίες μπορούμε να **ελέγξουμε την πρόοδο των εκπαιδευτικών**.
3. **Καθοδήγηση** και **βοήθεια**, έτσι ώστε να εξασφαλίσουμε **καλές συνθήκες** και **δυνατότητες εφαρμογής του ΑΠ** σε διάφορες σχολικές συνθήκες, σε διαφορετικούς μαθητές, σε διαφορετικά περιβάλλοντα και σε διαφορετικές περιστάσεις της ομάδας των συνομηλίκων.
4. **Ενημέρωση** & **ανατροφοδότηση** ως προς την ποικιλία των αποτελεσμάτων σε διαφορετικά συγκείμενα, σε διαφορετικούς μαθητές, καθώς & κατανόηση των **αιτίων** που οδηγούν σε αυτές τις διαφορές και σε αυτή την ποικιλία.

Κουρίκουλα-Curricula

□ L. Stenhouse

Γ. Σχετικά με τη νομιμοποίηση

1. Σκοποί
2. Περιεχόμενα
3. Σχεδιασμός και οργάνωση της διδασκαλίας
4. Αξιολόγηση
5. Διαδικασία σύνταξης

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Κουρίκουλα-Curricula

Γ. Σχετικά με τη νομιμοποίηση

1. Σκοποί

ΑΠ

- ✓ Οι σκοποί αποτελούν συνήθως **γενικόλογες αρχές εθνικού, θρησκευτικού και κοινωνικού περιεχομένου** που δεν έχουν συνήθως σχεδόν καμιά σχέση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.
- ✓ Καταλήγουν να είναι **ευχολόγια**.

Κουρίκουλα

- ✓ Αναλύονται σε **συγκεκριμένους και σαφώς διατυπωμένους στόχους**.
- ✓ Προσπάθεια να αναφέρονται στην **πραγματικότητα του παρόντος** και να προσανατολίζονται στις **απαιτήσεις του μέλλοντος**.
- ✓ Διατυπώνονται με **σαφήνεια** και καταβάλλεται προσπάθεια **να συνδεθεί ο συγκεκριμένος στόχος με τον υπερκείμενο γενικότερο σκοπό**.

Κουρίκουλα-Curricula

2. Περιεχόμενα

ΑΠ

- ✓ Βρίσκονται στο **επίκεντρο**, ενώ η διδασκαλία τους αποτελεί **αυτοσκοπό**.
- ✓ Η παράθεση των περιεχομένων γίνεται με **μορφή καταλόγων** και **ελάχιστα συνδέονται** με την επίτευξη των **σκοπών** που προτάσσουν.
- ✓ **Δεν αναθεωρούνται τακτικά**, ώστε να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της κάθε εποχής και **δεν αξιοποιούν νέους κλάδους και περιεχόμενα**.

Κουρίκουλα

- ✓ Τα περιεχόμενα **συνδέονται άμεσα** με την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών και στόχων.
- ✓ Βρίσκονται σε **συνεχή αναμόρφωση**, προσαρμόζοντας τα περιεχόμενα διδασκαλίας **στις συνθήκες του παρόντος** και στις **απαιτήσεις του μέλλοντος**.
- ✓ **Δεν** μπορεί να είναι τυποποιημένο και αμετάβλητο.

Κουρίκουλα-Curricula

3. Σχεδιασμός και οργάνωση της διδασκαλίας

ΑΠ

- ✓ Τα **παραδοσιακά ΑΠ** δεν περιέχουν ή περιέχουν ελάχιστες και όχι εξειδικευμένες **μεθοδολογικές υποδείξεις** στον εκπαιδευτικό για τη διδασκαλία των συγκεκριμένων περιεχομένων και την επίτευξη των καθορισμένων σκοπών και στόχων.
- ✓ Τα **ΑΠ** παρέχουν στον εκπαιδευτικό **μεγάλα περιθώρια ελευθερίας**, όμως έτσι αφήνεται αβοήθητος και ιδιαίτερα ο αρχάριος.

Κουρίκουλα

- ✓ Στα **κουρίκουλα** ο **σχεδιασμός και η οργάνωση της διδασκαλίας** δεν λειτουργούν ανεξάρτητα από τα **περιεχόμενα και τους στόχους** που επιδιώκουν να επιτύχουν μέσω αυτών
- ✓ Για αυτόν τον λόγο, στην τρίτη στήλη παραθέτουν **διάφορες μεθοδολογικές υποδείξεις** και **εναλλακτικές δυνατότητες χρήσης των διδακτικών μέσων**.

Κουρίκουλα-Curricula

4. Αξιολόγηση

ΑΠ

- ✓ Αναφέρονται στον **αριθμό των γραπτών διαγωνισμάτων και εξετάσεων** που πρέπει να διεξαχθούν στα δίμηνα, τρίμηνα ή στο τέλος της χρονιάς.

Κουρίκουλα

- ✓ Εμπεριέχονται **διάφορες μέθοδοι και εργαλεία ελέγχου της επίδοσης των μαθητών.**
- ✓ Κατά τη διατύπωση των στόχων και τον σχεδιασμό της διδασκαλίας **ετοιμάζονται οι ερωτήσεις** και τα άλλα διαγνωστικά όργανα ελέγχου επίτευξης των στόχων.
- ✓ Οι εξετάσεις **δεν λειτουργούν ανεξάρτητα** από τους στόχους, τα περιεχόμενα διδασκαλίας και τις μεθοδολογικές υποδείξεις.

Κουρίκουλα-Curricula

5. Διαδικασία σύνταξης

ΑΠ

- ✓ Συντάσσονται από μια **κλειστή επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας**, της οποίας τα μέλη δεν επιλέγονται πάντα με διαφανείς διαδικασίες.
- ✓ **Όχι πάντοτε επιστημονική τεκμηρίωση**
- ✓ Οι αποφάσεις λαμβάνονται ως αποτέλεσμα **αυθαίρετων επιλογών ή λόγω συναίνεσης** των μελών της ομάδας.
- ✓ Συνήθως **ανώνυμα**

Κουρίκουλα

- ✓ Η επιτροπή απαρτίζεται από **εκπροσώπους των διάφορων επιστημονικών κλάδων, αλλά και από κοινωνιολόγους, παιδαγωγούς, ψυχολόγους και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς.**
- ✓ **Επιστημονική τεκμηρίωση**
- ✓ **Επώνυμα**

Ομοιότητες & Διαφορές ΑΠ-Κουρίκουλων

□ Ian Westbury

Ομοιότητες

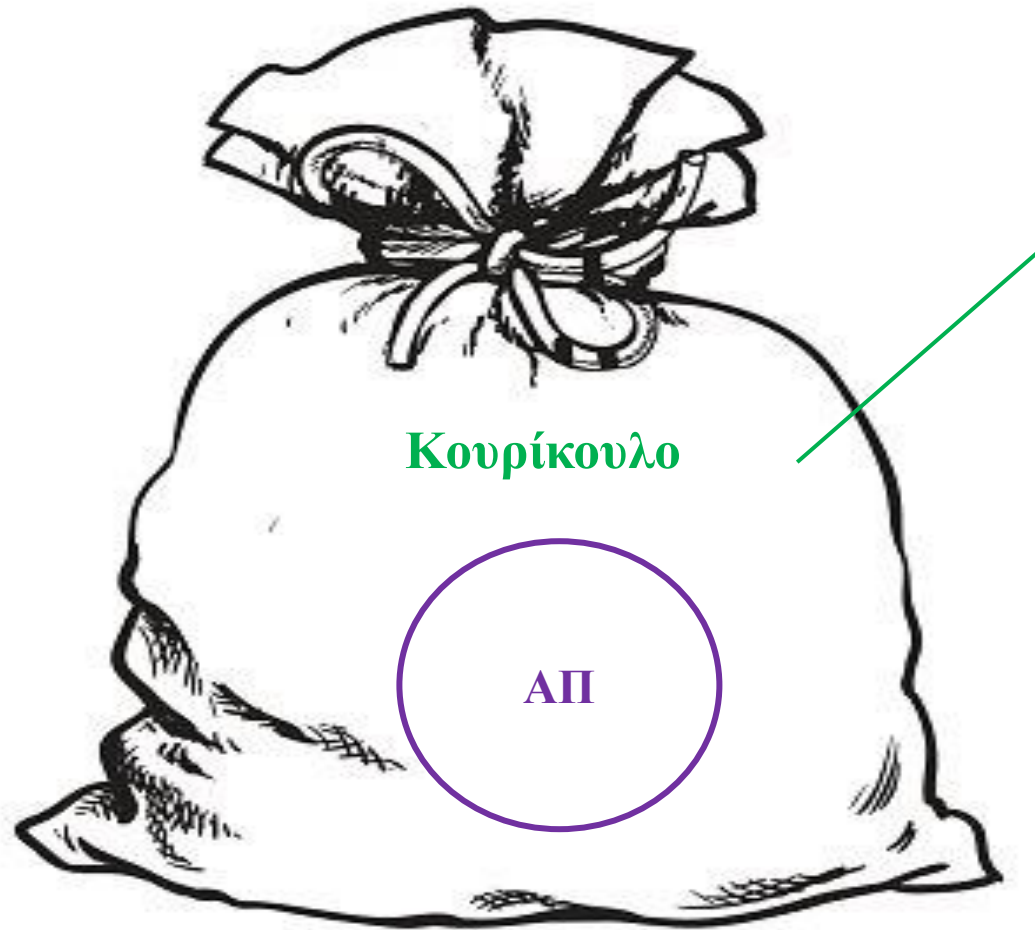
ΑΠ και κουρίκουλο ασχολούνται με *τα ίδια περίπου θέματα*:

- (α) το θέμα των *σκοπών* και των *στόχων*
- (β) το θέμα των *περιεχομένων*
- (γ) το θέμα της *οργάνωσης της διδασκαλίας* και της *μάθησης*
- (δ) το θέμα των *μέσων διδασκαλίας*
- (ε) το θέμα των *προϋποθέσεων μάθησης*

Διαφορές

- (α) δύο διακριτοί *τρόποι σκέψης*
- (β) δύο διαφορετικοί *τρόποι εκπαιδευτικής πράξης*
- (γ) διαφορετικά *εκπαιδευτικά, πολιτιστικά και δομικά συγκείμενα*

Διαφορές ΑΠ-Κουρίκουλων

Το κουρίκουλο αποτελεί έννοια με *ευρύτερο* περιεχόμενο.

Ταυτίζεται με τη *Διδακτική* & το *σχολικό πρόγραμμα*.

Διαφορές ΑΠ-Κουρίκουλων

<u>Συμβατικά ΑΠ</u>		<u>Κουρίκουλα</u>
Ηπειρωτική Ευρώπη		Αγγλοσαξονική παράδοση (κυρίως ΗΠΑ)
Αυτονομία/ευελιξία εκπαιδευτικού		Όχι αυτονομία/ευελιξία του εκπαιδευτικού
Έλλειψη πληροφοριών		Λεπτομέρεια και περιεκτικότητα
Πιο «χαλαρή» δομή		Συγκεκριμένη δομή (4 δομικά στοιχεία)
Γενικόλογoi, δεοντολογικοί, συντηρητικοί σκοποί		Σαφείς και συγκεκριμένοι σκοποί προσανατολισμένοι στη σύγχρονη πραγματικότητα & στις ανάγκες του μέλλοντος
Όχι πάντα σύνδεση στόχων με υπερκείμενο σκοπό		Σύνδεση στόχων με υπερκείμενο σκοπό
Περιεχόμενα με μορφή καταλόγων		Περιεχόμενα με μορφή θεματικών ενοτήτων
Επιλογή περιεχομένων ως μορφωτικά αγαθά (αυτοσκοπός)		Επιλογή περιεχομένων με κριτήριο την καταλληλότητα επίτευξης των στόχων
Τυποποίηση-συντηρητική εικόνα της εκπαίδευσης		Συνεχής αξιολόγηση → Διαρκής αναμόρφωση/βελτίωση
Όχι πάντοτε επιστημονική τεκμηρίωση		Επιστημονική τεκμηρίωση (έρευνες/μελέτες)
Ανώνυμα συνήθως		Επώνυμα

ΑΠ με μορφή κουρίκουλου

- ✓ Αποτελεί μορφή ΑΠ, η οποία *συνδυάζει τα πλεονεκτήματα του ΑΠ και αποφεύγει τα μειονεκτήματα του κουρίκουλου* → ενδιάμεσος τύπος συμβατικού ΑΠ και κουρίκουλου
- ✓ Περιλαμβάνει τα *4 δομικά στοιχεία του κουρίκουλου*
- ✓ *Προδιαγράφει τα περιεχόμενα, χωρίς να δεσμεύει τον εκπαιδευτικό ως προς τη μέθοδο.*
- ✓ Εξασφαλίζει στον εκπαιδευτικό *μεγάλα περιθώρια ελευθερίας και ευελιξίας*, καθώς καταγράφει το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί, αποφεύγοντας τις δεσμευτικές και λεπτομερειακές υποδείξεις.

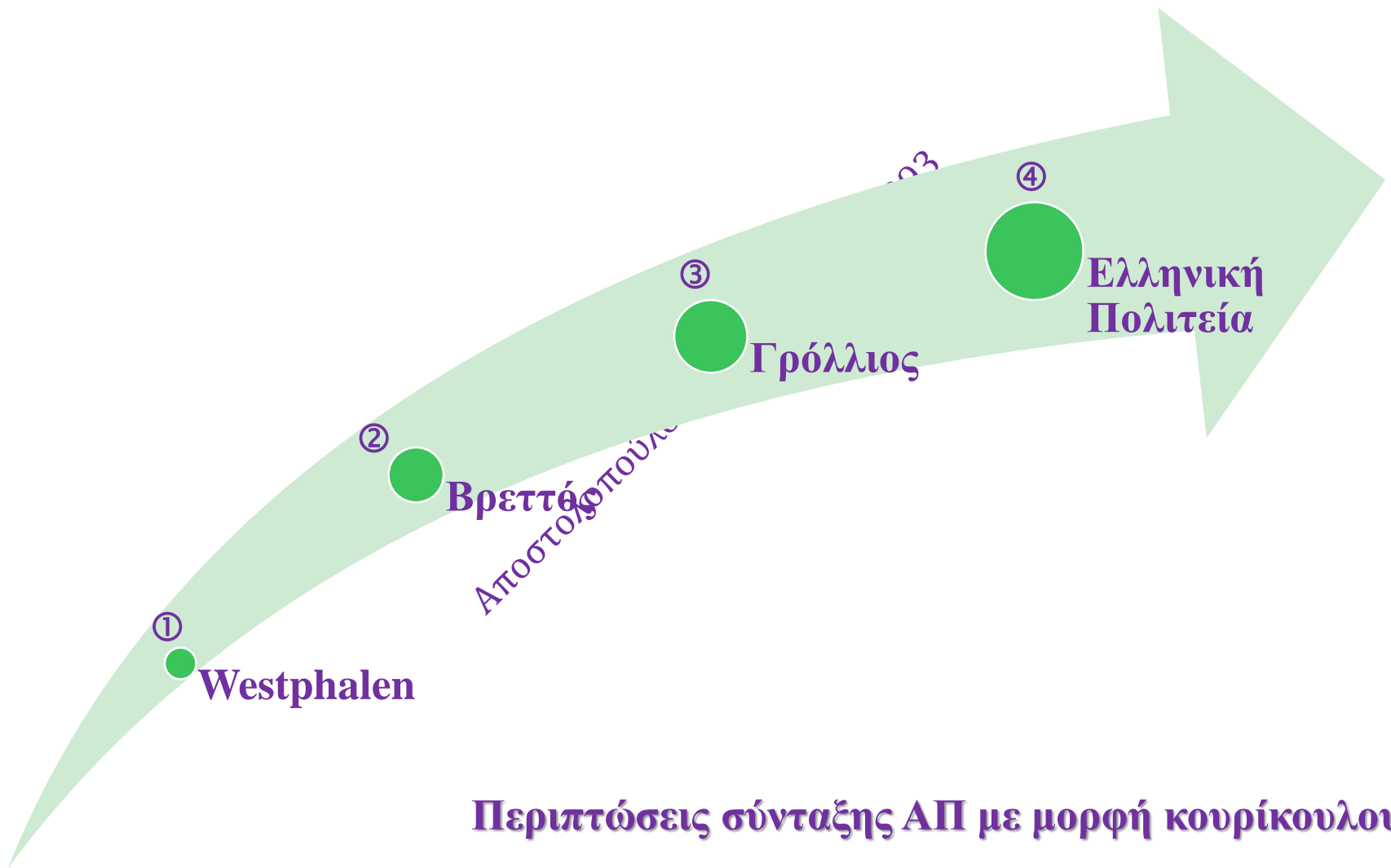

Εφαρμογή

(α) Για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει αυτή την ελευθερία χρειάζεται *πολύ καλή παιδαγωγική και διδακτική εκπαίδευση* και *επαγγελματική κατάρτιση*.

(β) Για να εφαρμοστεί αυτή η ευέλικτη μορφή ΑΠ χρειάζεται *επιμόρφωση εκπαιδευτικών* και η άσκησή τους στην εφαρμογή *εξειδικευμένων* και *αντιπροσωπευτικών προγραμμάτων* σε διάφορα μαθήματα.

ΑΠ με μορφή κουρίκουλου

ΑΠ με μορφή κουρίκουλου

① Westphalen

- ✓ **Εξωτερική** μορφή κουρίκουλου, διότι **παραλείπει** την 4^η στήλη της **αξιολόγησης** (έχει μόνο 3 στήλες)
- ✓ Μεγάλη εξάπλωση και εφαρμογή στη **Βαυαρία**

② Βρεττός

- ✓ Περιλαμβάνει και **τις 4 στήλες** του κουρίκουλου
- ✓ Συνειδητή **αποφυγή δεσμευτικών υποδείξεων**

③ Γρόλλιος

- ✓ Περιλαμβάνει τις **2 μόνο στήλες των κουρίκουλων** (στόχους και περιεχόμενα), διότι θεωρεί ότι αυτά αποτελούν τον **πυρήνα των ΑΠ**, ενώ τα άλλα δύο είναι επικουρικά.
- ✓ Θεωρεί τους στόχους και τα περιεχόμενα τα **πρωταρχικά** στοιχεία των ΑΠ, διότι στηρίζει επαρκώς την **παιδαγωγική πρακτική ως κοινωνική-πολιτική πρακτική**, η οποία εκφράζεται με τους σκοπούς και πραγματώνεται με συγκεκριμένα περιεχόμενα.

ΑΠ με μορφή κουρίκουλου

④ Ελληνική Πολιτεία

- ✓ Ανεπιτυχής και **επιφανειακή**
- ✓ **Οι υποενότητες μεταφέρθηκαν αριστερά στη στήλη των στόχων** & εφοδιάστηκαν με **ρήματα** → **Δεν** τις καθιστά αυτομάτως και στόχους διδασκαλίας, ενώ οι ειδικοί συνιστούν ρητώς την **αποφυγή τέτοιων ρημάτων** κατά την περιγραφή των στόχων.

Θεματική ενότητα: Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο

Συμβατικά ΑΠ πριν το 2003

Υποενότητες

- Η Ελλάδα σε χάρτες διαφορετικής κλίμακας.
- Η σχετική θέση της Ελλάδας ως προς άλλα γεωγραφικά στοιχεία του χώρου.
- Τα σύνορα της Ελλάδας στον χάρτη
 - Πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας

ΛΕΠΠΣ & ΑΠΣ 2003

Στόχοι

- Να εντοπίζουν την Ελλάδα σε χάρτες διαφορετικής κλίμακας
- Να χαρακτηρίζουν τη σχετική θέση της Ελλάδας ως προς άλλα γεωγραφικά στοιχεία του χώρου
- Να αναγνωρίζουν στον χάρτη και να περιγράφουν τα σύνορα της Ελλάδας
- Να επισημαίνουν και να αξιολογούν πλεονεκτήματα που προσφέρει στην Ελλάδα η γεωγραφική της θέση⁶⁸

Είδη ΑΠ

□ Πώς μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ένα ΑΠ;

1. Ως προς την **υποχρεωτικότητα** της παρακολούθησης → υποχρεωτικό ή επιλογής
2. Ως προς τη **φιλοσοφία/ιδεολογία** του → προοδευτικό/παιδοκεντρικό ή συντηρητικό
3. Ως προς τη **χρονική του διάρκεια** → εξαμηνιαίο ή ετήσιο

3 βασικές διακρίσεις ΑΠ

*Δυνατότητα
παρέμβασης
διδάσκοντος*

Ανοικτά

Κλειστά

*Εσωτερική δομή &
οργάνωση
περιεχομένου*

Γραμμική

Σπειροειδής

*Αποτελέσματα
μάθησης (τι
μαθαίνουν;)*

Επίσημο

Κρυφό

Είδη ΑΠ

Το μοντέλο του Goodlad για τις διακρίσεις των ΑΠ

Είδος ΑΠ	Περιεχόμενο
Ιδανικό	Προτείνεται από την πολιτική ηγεσία και τους διάφορους φορείς.
Επίσημο	Έχει εγκριθεί για να χρησιμοποιηθεί στα σχολεία.
Αντιληπτό	Ερμηνεύεται από τους διδάσκοντες.
Λειτουργικό	Αυτό που πραγματικά συμβαίνει στις τάξεις, όπως το παρατηρούν και το ερμηνεύουν οι ερευνητές.
Βιωματικό	Αυτό που βιώνει κάθε μαθητής και μπορεί να διαπιστωθεί από ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις και την παρατήρηση των μαθητών.

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

- ❑ Εξασφάλιση βοήθειας και ελάφρυνσης του εκπαιδευτικού ή περιορισμός της ελευθερίας, της αυτονομίας και της πρωτοβουλίας του;
- ✓ Το αίτημα για ανοιχτά κουρίκουλα σημαίνει επιστροφή στη συζήτηση για **την παιδαγωγική αυτονομία του εκπαιδευτικού, την εμπιστοσύνη σε αυτόν και την πολιτική διάσταση της σύνταξης των ΑΠ**
- ✓ Κατά πόσο είναι η διδασκαλία ως δράση του εκπαιδευτικού ένα σύνολο δραστηριοτήτων που προκύπτει από την **κρατική εντολή** ή κατά πόσο είναι άσκηση ενός επαγγέλματος που στηρίζεται κυρίως σε **καθαρά προσωπικές επιλογές και αποφάσεις**;
- ✓ Είναι προτιμότερο **να δοθούν γενικοί σκοποί** που να αφορούν το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης στον εκπαιδευτικό, το οποίο θα πρέπει να καλύψει θέτοντας ο ίδιος στόχους που πηγάζουν από τους γενικούς σκοπούς **ή να δοθούν μόνο συγκεκριμένοι στόχοι** που αφορούν συγκεκριμένο περιεχόμενο και να προσπαθήσει αν τους πετύχει;

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

A. Κλειστά κουρίκουλα

- ✓ **Ομάδες ειδικών σχεδιάζουν και συντάσσουν τα κουρίκουλα**, για να τα προσφέρουν **έτοιμα** στους εκπαιδευτικούς με μια υποτιθέμενη τελειότητα που δεν χρειάζεται παρά να εφαρμόσουν απλώς στην τάξη τους.
- ✓ **Teacher-proof κουρίκουλα** → λειτουργούν **ανεξάρτητα από την ποιότητα του εκπαιδευτικού**, καθώς η ποιότητα της σχολικής εργασίας μεταφέρεται από τον εκπαιδευτικό στα κουρίκουλα.
- ✓ Ελλοχεύει ο κίνδυνος να γίνουν εκπαιδευτικοί και μαθητές **αντικείμενα χειραγώγησης**.
- ✓ Αντιστρατεύονται το πνεύμα μιας **δημοκρατικής κοινωνίας**.
- ✓ Αντιστρατεύονται τη **φύση** και τις **προθέσεις** της σχολικής εργασίας.

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

B. Ανοικτά κουρίκουλα

- ✓ Όρος *χωρίς σταθερό περιεχόμενο*
- ✓ Με βάση την κριτική που ασκήθηκε στα κουρίκουλα προτάθηκε διεθνώς να προσφέρεται στον εκπαιδευτικό ένα *πλαίσιο με γενικότερους σκοπούς διδακτικών ενοτήτων και στόχους διδασκαλίας* (όχι όμως ειδικούς στόχους μάθησης), έτσι ώστε η οριζόντια διάρθρωση του ΑΠ να γίνεται *μόνο σε επίπεδο σχολικής τάξης*.
- ✓ *Η μέθοδος διδασκαλίας εξαρτάται από τα περιεχόμενα* αλλά και από τα *χαρακτηριστικά των μαθητών* και αυτή η αλληλεξάρτηση μπορεί να κατανοηθεί και να χρησιμοποιηθεί μόνον όταν κάποιος γνωρίζει τις *συγκεκριμένες περιστάσεις διδασκαλίας*, δηλαδή το συγκεκριμένο σχολείο με τους συγκεκριμένους μαθητές, τον συγκεκριμένο εκπαιδευτικό κλπ.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα *να θέσει ή να αναθεωρήσει στόχους και να διαλέξει τα περιεχόμενα και τη μέθοδο διδασκαλίας*.

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

☐ Η ανοικτότητα των κουρίκουλων μπορεί να αναφέρεται:

1. Στον εκπαιδευτικό (κυρίως)

2. Στον μαθητή

3. Στη συμμετοχή του εκπαιδευτικού στις σχετικές αποφάσεις

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

1. Στον εκπαιδευτικό

- ✓ Ανάλογα με τον βαθμό ανοικτότητας *διευρύνονται ή περιορίζονται τα περιθώρια ευθύνης των αποφάσεων και παρέμβασης του εκπαιδευτικού.*
- ✓ Επανέρχεται το ερώτημα *πόσο στενά η πλατιά* πρέπει να είναι αυτά τα περιθώρια και *τι είδους αποφάσεις* πρέπει να μπορεί να παίρνει ο εκπαιδευτικός.
- ✓ Τα διάφορα βοηθήματα και μέσα διδασκαλίας (π.χ. προτεινόμενες δραστηριότητες) είναι *προαιρετικά* και ο εκπαιδευτικός δεχίνεται υποχρεωμένος να τα χρησιμοποιήσει.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει τις *δικές του μεθοδολογικές επιλογές*, επηρεάζοντας τους *σκοπούς* και τους *στόχους*, άλλοτε *συγκεκριμενοποιώντας* τους προς μια δεδομένη κατεύθυνση και άλλοτε *μεταβάλλοντάς* τους. → *αποδέσμευση από την προσκόλληση σε συγκεκριμένους στόχους* (βλ. 3^ο Μάθημα)
- ✓ Προϋποθέτει *συνεχή επιμόρφωση* των εκπαιδευτικών και επαφή με τη σχετική διδακτική έρευνα.
- ✓ Προϋποθέτει *πολύωρη προετοιμασία.*

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

2. Στον μαθητή

✓ Η κριτική που ασκείται στα κλειστά κουρίκουλα είναι ότι ο **μαθητής υποβιβάζεται σε αντικείμενο διδασκαλίας**, μοντέλο εκπαίδευσης που έρχεται σε σαφή **αντίθεση προς την εικόνα του ελεύθερου και αυτόνομου ανθρώπου** που καλείται να διαπλάσει το σχολείο.

□ Ανοικτά κουρίκουλα

(α) **Αποφεύγουν** να θέτουν σκοπούς οι οποίοι εκφράζονται με **συγκεκριμένες τελικές μορφές συμπεριφοράς του μαθητή**, αλλά η απόληξη και η κατάληξη της διδασκαλίας πρέπει να απομένει πάντα **ανοιχτή**.

(β) Παραμένει έννοια ασαφής και **επικαλύπτεται με συγκεκριμένες μορφές διδασκαλίας**, όπως ανοιχτή διδασκαλία, μάθηση με ανακάλυψη, σχέδιο συνεργατικής έρευνας (project), μαθητοκεντρική διδασκαλία, διερευνητική διδασκαλία.

(γ) **Δεν ακολουθεί αυστηρή δόμηση της διδασκαλίας**, αλλά αλλοιώνει έως και αναιρεί τη φύση του κουρίκουλου.

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

3. Στη συμμετοχή του εκπαιδευτικού στις σχετικές αποφάσεις

- ✓ Η επίσημη διοίκηση της εκπαίδευσης προωθεί συστηματικά τη **συμμετοχή** των **εκπαιδευτικών στη σύνταξή τους**, ακόμη και όταν είναι υποχρεωμένη να καταφύγει σε υποδείξεις και υποδείγματα.

Κλειστά	vs	Ανοικτά
Διαχωρίζονται απόλυτα οι αρμοδιότητες από τη μια μεριά του ειδικού <i>σχεδιαστή</i> και από την άλλη του <i>εκτελεστή</i> του κουρίκουλου.		Αφαίρεση ενός μεγάλου μέρους της ευθύνης σύνταξης από τους ειδικούς και <i>μεταβίβαση στους εκπαιδευτικούς</i>

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

❑ Συνέπειες κλειστότητας/ανοικτότητας κουρίκουλων στην οργάνωση της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό

① Βασική ανοικτότητα σκοπών και στόχων

② Διαφάνεια των προθέσεων της διδασκαλίας

③ Εναλλακτική δυνατότητα οργάνωσης της διδασκαλίας

④ Διαδικασία σύνταξης

⑤ Λειτουργική διαφοροποίηση

⑥ Διαφοροποιημένη επίτευξη των στόχων μάθησης από τους μαθητές

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

❑ Συνέπειες κλειστότητας/ανοικτότητας κουρίκουλων στην οργάνωση της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό

① Βασική ανοικτότητα σκοπών και στόχων

✓ **Αμφισβήτηση** των απολύτως **σαφών** & **εξειδικευμένων στόχων** των κλειστών κουρίκουλων

✓ Ένα σύγχρονο ανοικτό κουρίκουλο προσφέρει **εναλλακτικές εμπειρίες μάθησης**.

② Διαφάνεια των προθέσεων της διδασκαλίας

✓ Ο **σχεδιασμός** και η **οργάνωση** της διδασκαλίας γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι **διαφανείς** στους εταίρους και να επιτρέπουν την **κριτική** από οποιαδήποτε πλευρά.

③ Εναλλακτική δυνατότητα οργάνωσης της διδασκαλίας

✓ **Διαφοροποιημένη οργάνωση**, δηλαδή επεξεργασία εναλλακτικών δυνατοτήτων ως προς τους στόχους, τις μεθοδολογικές υποδείξεις, τα μέσα διδασκαλίας, τους τρόπους και τα εργαλεία αξιολόγησης και ορισμένα περιεχόμενα διδασκαλίας.

Κλειστά και ανοιχτά κουρίκουλα

④ Διαδικασία σύνταξης

- ✓ Ένα κουρίκουλο **δεν** θεωρείται ποτέ ως αποτελειωμένο και οριστικό, αλλά **μεταβάλλεται διαρκώς** με βάση την εφαρμογή του στην τάξη.

⑤ Λειτουργική διαφοροποίηση

- ✓ Το προϊόν της διαδικασίας σύνταξης **δεν ισχύει γενικά και απόλυτα**, αλλά αξιοποιείται ως εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε **συγκεκριμένες συνθήκες και περιστάσεις**.

⑥ Διαφοροποιημένη επίτευξη των στόχων μάθησης από τους μαθητές

- ✓ Προσφέρει τη δυνατότητα μαθητές με **διαφορετικές προϋποθέσεις μάθησης** και **διαφορετικές ικανότητες** να αποκτούν μέσα από **κοινές εμπειρίες διδασκαλίας διαφορετικές εμπειρίες μάθησης**.

Διαφορές Κλειστών-Ανοιχτών Κουρίκουλων

Κλειστά Κουρίκουλα

Ανοιχτά Κουρίκουλα

Λεπτομερειακότητα περιεχομένων

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει και να τροποποιήσει τα περιεχόμενα.

Δίνονται γενικοί σκοποί και στόχοι διδασκαλίας και μάθησης.

Δίνονται μόνο γενικοί σκοποί και στόχοι διδασκαλίας και ο εκπαιδευτικός έχει ελευθερία ως προς τον καθορισμό των επιμέρους στόχων.

Προσκόλληση στα σχολικά εγχειρίδια

Ο εκπαιδευτικός έχει ελευθερία ως προς τη χρήση του υλικού.

Προκαθορισμένοι οι μέθοδοι διδασκαλίας

Ελεύθερη επιλογή της κατάλληλης μεθόδου διδασκαλίας.

Όχι διαφοροποιημένη οργάνωση

Διαφοροποιημένη οργάνωση

Διαχωρίζονται απόλυτα οι αρμοδιότητες του ειδικού σχεδιαστή και του εκτελεστή του κουρίκουλου.

Αφαίρεση ενός μεγάλου μέρους της ευθύνης σύνταξης από τους ειδικούς και μεταβίβαση στους εκπαιδευτικούς

Μη πολύωρη προετοιμασία

Πολύωρη προετοιμασία

Έλλειψη παιδαγωγικής αυτονομίας και ευελιξίας

Παιδαγωγική αυτονομία και ευελιξία

Γραμμικά & Σπειροειδή ΑΠ

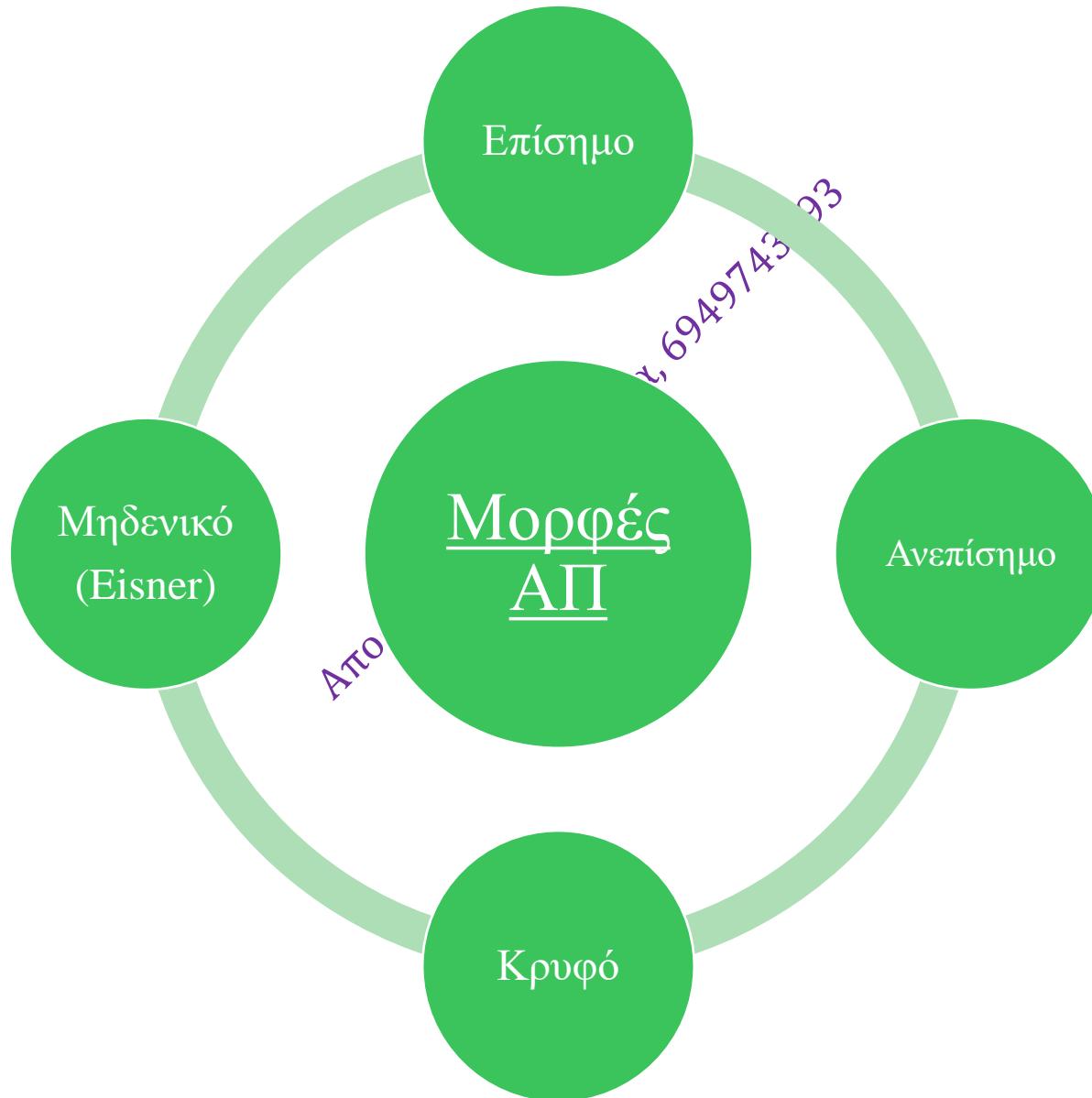
- ✓ Είδη ΑΠ που προκύπτουν από τη διαφορετική *εσωτερική δομή, διάταξη* και *οργάνωση του περιεχομένου*.
- ✓ Ο όρος *σπειροειδές* ΑΠ εισήχθη από τον *Bruner*.

Γραμμικά	vs	Σπειροειδή (Bruner)
Οι έννοιες και γενικά τα στοιχεία περιεχομένου ακολουθούν το ένα μετά το άλλο, από το <i>απλό στο σύνθετο</i> , από το <i>συγκεκριμένο στο αφηρημένο</i> , από το <i>ευκολότερο στο δυσκολότερο</i> κ.λπ.		Οι βασικές έννοιες <i>εισάγονται στις μικρές ηλικίες και επαναλαμβάνονται αργότερα</i> , ώστε να γίνει η <i>πραγμάτευσή τους</i> σε μεγαλύτερο βάθος και πλάτος.

Τι εσωτερική δομή θεωρείτε ότι ακολουθούν τα ΑΠ στο ελληνικό σχολείο;

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

<u>ΑΠ</u>	<u>Επίσημο</u>	<u>Ανεπίσημο</u>	<u>Κρυφό</u>
Σχεδιαζόμενο	<i>Τεύχη</i> που έρχονται στο σχολείο	Εφαρμοζόμενο για <i>διαφοροποίηση</i> της διδασκαλίας	<i>Κανόνες</i> που εφαρμόζονται
Διδασκόμενο	<i>Περιεχόμενα</i> που διδάσκονται	Μεταβλητές της <i>προσωπικότητας</i> του εκπαιδευτικού	Η <i>αυθεντία</i> του εκπαιδευτικού
Εξεταζόμενο	<i>Τεστ & εξετάσεις</i> στο σχολείο	<i>Περιεχόμενα</i> των τεστ & των εξετάσεων	Πολιτισμικές <i>νόρμες</i> και κοινωνικο-οικονομικές <i>αξίες</i>

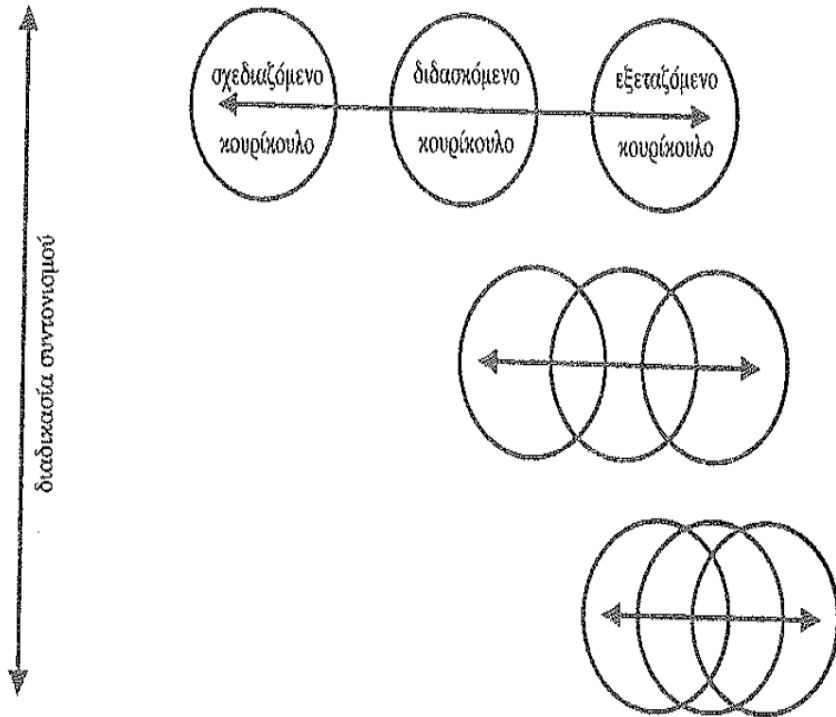
Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

✓ Οι 3 μορφές αφορούν τα **περιεχόμενα**.

✓ Μπορεί να λειτουργούν και τα 3 σε ένα σχολείο **χωρίς καμία σύνδεση**.

✓ Οι υπεύθυνοι της διοίκησης της εκπαίδευσης **λαμβάνουν υπόψη τους και τα 3** και προσπαθούν να επέμβουν και **συντονίσουν** τα 3 επίπεδα.

✓ Ο επιτυχής συντονισμός τους οδηγεί σε **βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών**.

Σχ. 2.0. Συντονισμός σχεδιαζόμενου, διδασκόμενου και εξεταζόμενου Αναλυτικού Προγράμματος (F. English, 2000)

Σχεδιαζόμενο = Επίσημο
Εφαρμοζόμενο = Ανεπίσημο

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

① Επίσημο ΑΠ

- ✓ Διοχετεύεται με τη μορφή **υπουργικής απόφασης** και ως **ειδικό τεύχος** στα σχολεία.
- ✓ Αποτελεί το αντικείμενο των σχετικών **δημοσιεύσεων** και **επιστημονικών συζητήσεων**.
- ✓ Λειτουργεί ως **εγγύηση της πολιτείας** ότι οι βασικές μορφωτικές και κοινωνικοποιητικές επιδιώξεις του σχολείου θα φτάσουν σε όλα τα παιδιά **ανεξαιρέτως** και **αδιακρίτως**.
- ✓ Λειτουργεί ως επαγγελματική πυξίδα των εκπαιδευτικών, σύμφωνα με την οποία **ρυθμίζουν την καθημερινότητά τους**.
- ✓ **Καθορίζει όλες τις ενέργειες** και τις δραστηριότητες του εκπαιδευτικού και των μαθητών μέσα στην τάξη.

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

② **Ανεπίσημο ΑΠ**

- ✓ Είναι αυτό που συνήθως **εφαρμόζεται**, λειτουργεί και πραγματώνεται στο σχολείο.
- ✓ Οδηγεί σε **διαφοροποίηση** των μαθητών → ο κάθε μαθητής δέχεται και βιώνει ένα διαφορετικό ΑΠ.
- ✓ Σε αυτό εκβάλλουν οι **μεταβλητές της προσωπικότητας του εκπαιδευτικού** και ο τρόπος με τον οποίον οι μεταβλητές αυτές αλληλεπιδρούν με τους μαθητές, ώστε να βελτιώνουν τη μάθησή τους.
- ✓ Εκβάλλει στις ποικίλες **ενδοσχολικές και εξωσχολικές εξετάσεις** (π.χ. πανελλαδικές), αλλά και στη διαδικασία κατά την οποία ο **εκπαιδευτικός κρίνει** και συγκρίνει τον μαθητή και **διαμορφώνει την εικόνα για το δυναμικό του και για τις πιθανότητες επιτυχίας του σχολείου**.
- ✓ Ενισχύει μια μορφή **κοινωνικού ντετερμινισμού**, διότι ο μαθητής **εσωτερικεύει** και αποδέχεται την εικόνα που έχει σχηματίσει ο εκπαιδευτικός για αυτόν **ως εκτίμηση γενικότερα της κοινωνίας** (πρβλ. αυτοεκπληρούμενη προφητεία).

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

③ Κρυφό ΑΠ

Τι είναι;

- ✓ Ο όρος καθιερώθηκε από τον *Phillip Jackson*.
- ✓ Μορφή του ανεπίσημου ΑΠ που λειτουργεί *υποχθίως* και *υποδορίως* και αναφέρεται σε όλες τις *ανεπίσημες επιδράσεις, διδακτικές και μη*, που λαμβάνουν χώρα στον χώρο της τάξης και του σχολείου γενικότερα. → Διασκέπεται *χωρίς να έχει την επίσημη έγκριση*. → *Άτυπες μορφές διδασκαλίας* που λειτουργούν *παράλληλα* με το επίσημο πρόγραμμα.
- ✓ *Αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής πραγματικότητας*, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει προς την επιθυμητή κατεύθυνση και να δώσει πολύ θετικά αποτελέσματα, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι υπάρχει μια τάση να το βλέπουμε με καχυποψία.
- ✓ Πολλοί εκπαιδευτικοί *δεν* συνειδητοποιούν την ύπαρξή του ή τείνουν να παραβλέπουν τη σημασία της παράπλευρης μάθησης.
- ✓ Το ΑΠ πρέπει να εκλαμβάνεται όχι μόνο στο πλαίσιο του σχολείου, αλλά και στο *ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνίας ως μια μορφή εμπειρίας*.

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

③ Κρυφό ΑΠ

Τι περιλαμβάνει;

- ✓ Διευρύνει την έννοια των σχολικών ερεθισμάτων και εμπειριών και επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να προχωρήσει πέρα από την επίτευξη των στόχων διδασκαλίας και μάθησης στην **επίτευξη γενικότερων σκοπών της εκπαίδευσης και της αγωγής**.
- ✓ Περιλαμβάνει γνώσεις που **δεν αποτελούν αντικείμενα διδασκαλίας και μάθησης** του ΑΠ, αλλά **συμβατικότητες και νόρμες**, οι οποίες διαπερνούν την εργασία στο σχολείο και στην τάξη και προκύπτουν ως **αποτέλεσμα των εμπειριών** που αποκτούν οι μαθητές εκεί.
- ✓ Αφορά την **κοινωνικοποίηση** του μαθητή, το **είδος** και τον **τρόπο μετάδοσης** της γνώσης.
- ✓ Μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων εκπαιδευτικού και **μαθητών μεταφέρονται λανθάνοντα μηνύματα** σχετικά με τη σημασία των **αρετών** αυτών στη ζωή του ανθρώπου και στην **κοινωνική συμβίωση**.
- ✓ Τα παιδιά μαθαίνουν να είναι **επιμελή**, να έχουν **υπομονή**, να είναι **ειλικρινή**, να **συνεργάζονται**, να **αλληλοβοηθούνται**, να **σέβονται** τους μεγαλύτερους και **τον εκπαιδευτικό**.

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

③ Κρυφό ΑΠ

❑ Η τυχαία/παράπλευρη μάθηση

- (α) Περιλαμβάνει **στοιχεία** τα οποία δεν υπάρχουν στο επίσημο πρόγραμμα, αλλά **προκύπτουν ως αποτέλεσμα των εμπειριών που αποκτούν οι μαθητές μέσα στο σχολείο.**
- (β) Συμβάλλει περισσότερο **στην πολιτική κοινωνικοποίηση** ενός μαθητή από την επίσημη «αγωγή του πολίτη» ή άλλες μορφές διδασκαλίας.
- (γ) Συνδέεται με **προτιμήσεις, στάσεις, αξίες και πεποιθήσεις.**
- (δ) Έχει πιο **διαρκή επίδραση** και καθορίζει τη μελλοντική συμπεριφορά ενός μαθητή απέναντι σε ένα μάθημα.

Κρυφό ΑΠ

Περιεχόμενο κρυφού
Α.Π. (π.χ.)

Φύλο

Ηθικές αξίες

Πολιτιστικές εκφάνσεις

Γλωσσικές εκφράσεις

Πολιτική σκέψη

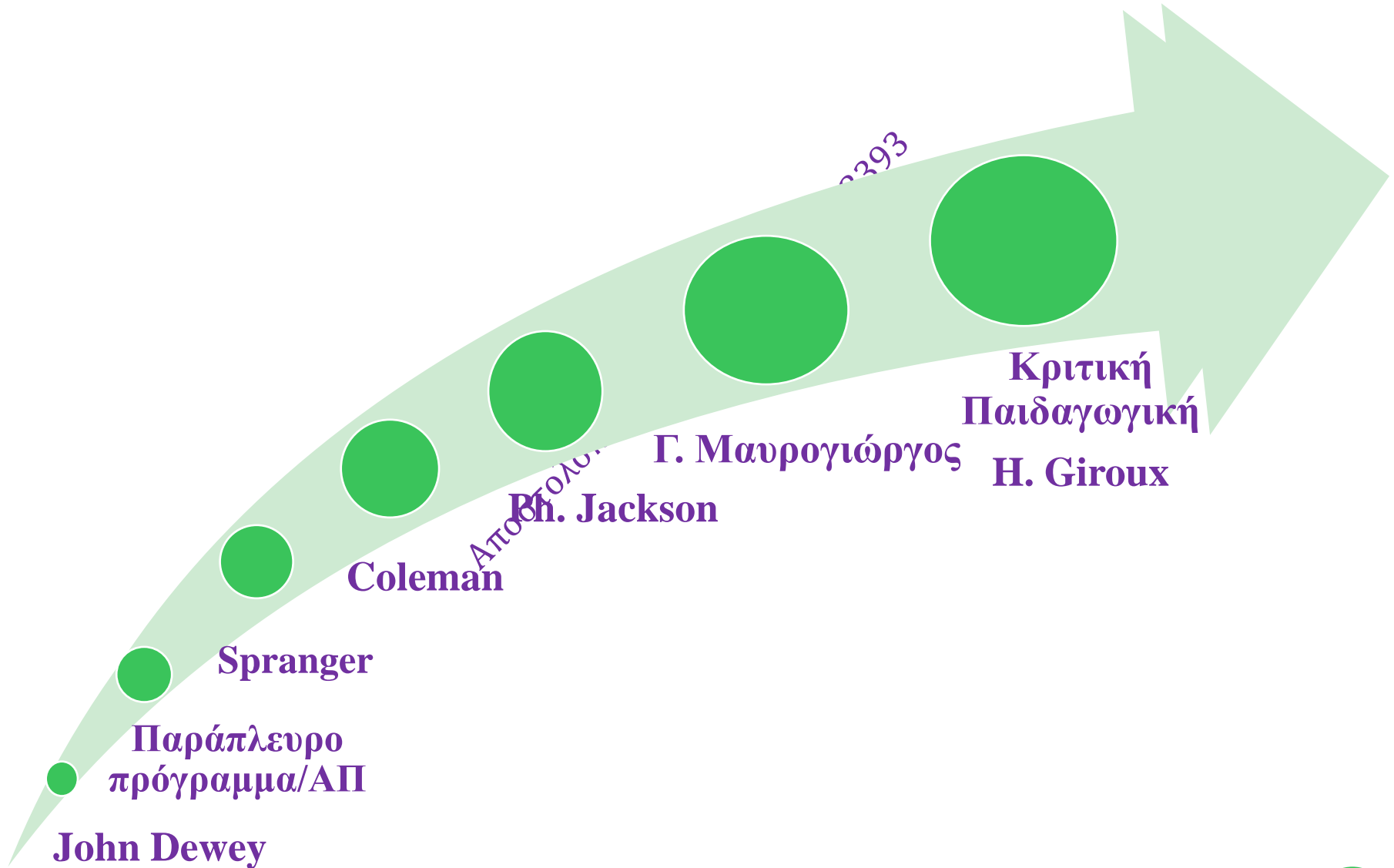
Σtereότυπα

Ταξικές

κατηγοριοποιήσεις

Το σχολείο διδάσκει
πολλά περισσότερα από
όσα διακηρύττει σε σειρά
ζητημάτων

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

① John Dewey

- ✓ Το 1938 στο βιβλίο του «Εμπειρία και εκπαίδευση» έγραφε: «Μία από τις μεγαλύτερες ίσως παιδαγωγικές πλάνες είναι να πιστεύουμε ότι ο μαθητής μαθαίνει μόνον αυτό που μελετάει κατά τη συγκεκριμένη στιγμή. Η **παράπλευρη μάθηση**, η οποία οδηγεί στη διαμόρφωση **μόνιμων στάσεων, διαθέσεων, προτιμήσεων** κ.λπ είναι πολλές φορές πιο σημαντική από την Ανάγνωση, τη Γεωγραφία και την Ιστορία».

② Παράπλευρο πρόγραμμα/ ΑΠ

- ✓ Προτάθηκε σε αντιστοιχία με την **παράπλευρη μάθηση** του Dewey.
- ✓ **Δεν** είναι συνώνυμος όρος με το κρυφό ΑΠ, διότι έχει **πιο ευρύ περιεχόμενο**, καθώς αναφέρεται στην **ευρεία επίδραση του σχολείου** και της σχολικής ζωής στους μαθητές, η οποία εκτείνεται πέραν της τυπικής μάθησης.
- ✓ Αναφέρεται στη **λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας μάθησης**, για αυτό και χρησιμοποιείται για να υποδηλωθεί το ευρύ και θετικό δυναμικό του ανεπίσημου προγράμματος της εκπαίδευσης.

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

③ Spranger

- ✓ Τη δεκαετία του 1920 αναφερόταν στα **μη σχεδιασμένα και μη προγραμματισμένα αποτελέσματα της διδασκαλίας** στα οποία στηρίζεται η «παιδαγωγούσα» διδασκαλία του Ερβάρτου (Herbart).

④ Coleman

- ✓ Στο βιβλίο του «Εφηβική κοινωνία» αναφερόταν σε αντίστοιχες επιδράσεις στην **προσωπικότητα** και στη **συμπεριφορά των νέων**.
- ✓ Οι επιδράσεις αυτές αφορούν περισσότερο την **κοινωνικοποιητική λειτουργία του σχολείου** → Για αυτό το κρυφό ΑΠ μελετήθηκε κυρίως από τους ειδικούς της Κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης.

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

⑤ Ph. Jackson

- ✓ Καθιέρωσε το κρυφό ΑΠ ως αντικείμενο της **παιδαγωγικής συζήτησης**.
- ✓ Στο βιβλίο του «Η ζωή μέσα στις σχολικές τάξεις» ορίζει το κρυφό ΑΠ ως **τις αξίες που έμμεσα αλλά αποτελεσματικά διδάσκονται στα σχολεία χωρίς να εμπεριέχονται και να αναφέρονται συνήθως στους επίσημους σκοπούς της εκπαίδευσης**.
- ✓ Οι μαθητές οικειοποιούνται συγκεκριμένες **κοινωνικές νόρμες** –συνέπεια, ακρίβεια, υπομονή, συμμόρφωση, εργατικότητα, επιμέλεια κ.λπ.
- ✓ Στο κρυφό ΑΠ υπάγει όλες τις **άτυπες μορφές διδασκαλίας**, οι οποίες λειτουργούν παράλληλα με το επίσημο πρόγραμμα (π.χ. τα παιδιά μαθαίνουν να περιμένουν στη γραμμή, να σηκώνουν το χέρι τους, για να πάρουν άδεια να μιλήσουν, να ζουν μαζί με άλλους κλπ.
- ✓ Δεν αποκλείει τις **αρνητικές πλευρές** του κρυφού ΑΠ. → π.χ. ο μαθητής μαθαίνει να αποστρέφεται ένα διδακτικό αντικείμενο ή όταν η υπακοή του μαθητή καταπνίγει την πρωτοβουλία και τον αυθορμητισμό του.

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

© Γ. Μαυρογιώργος

- ✓ Το παρα-πρόγραμμα ως *αντίποδας* του (επίσημου) σχολικού προγράμματος
- ✓ Αποτελεί *το σύνολο των εμπειριών που αποκτάει ο μαθητής* ως αποτέλεσμα επενέργειας παραγόντων, όρων, σχέσεων και καταστάσεων που *δεν εμπεριέχονται φανερά* και άμεσα στον σχεδιασμό της επίσημης σχολικής διαδικασίας.
- ✓ Η επιλογή του όρου παραπρόγραμμα γίνεται συνειδητά, για να τονισθεί όχι μόνον η *παράλληλη λειτουργία του «προγράμματος»* αυτού αλλά και *η «αντιδραστική» ή «ανατρεπτική» του δράση σε βάρος του επίσημου ΑΠ.*

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

❑ Το παραπρόγραμμα αναφέρεται σε θέματα της καθημερινής διαδικασίας που:

(α) Αντιμετωπίζονται ως **δεδομένα** και **αυτονόητα** και έτσι δεν αποτελούν αντικείμενο συστηματικής επεξεργασίας, προβληματισμού ή αμφισβήτησης.

(β) Προκύπτουν ως απρόβλεπτες, ανεπιθύμητες ή μη συνειδητές προεκτάσεις, δηλαδή ως **παραπροϊόντα** της επενέργειας διάφορων παραγόντων της σχολικής ζωής που συντελείται **έξω από τα τη γνωστή ζώνη δράσης**.

(γ) Διαμορφώνουν τους **κοινωνικούς όρους της σχολικής ζωής** κάτω από τους οποίους οι μαθητές εσωτερικεύουν τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς, στάσεις, διαθέσεις, αξίες, αρχές.

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

⑦ Οπαδοί κριτικής θεωρίας/παιδαγωγικής & αριστεροί/ Κριτική Παιδαγωγική

- ✓ Το σχολείο αποτελεί «**πρακτορείο της άρχουσας τάξης**».
- ✓ **Αρνητική θέση απέναντι στο κρυφό ΑΠ**, επειδή το θεωρούσαν ως μια **συγκεκριμενοποιημένη** λειτουργία του ΑΠ για την επιβολή **εξωτερικού κοινωνικού ελέγχου** και ως το σύνολο των μηχανισμών **κοινωνικής αποτελεσματικότητας**, ώστε να ανταποκρίνονται στα κυρίαρχα ενδιαφέροντα της κοινωνίας.
- ✓ Συνίσταται στη **σιωπηλή** διδασκαλία αντιλήψεων, ιδεών, συμπεριφορών και αξιών → Τα παιδιά μαθαίνουν πώς να συμπεριφέρονται μέσα στο **καπιταλιστικό σύστημα**. → Η συμπεριφορά τους είναι συνάρτηση της **κοινωνικής τους τάξης**.
- ✓ Κεντρικές οι απόψεις του **H. Giroux**

Επιστημολογικές Σχολές της Παιδαγωγικής

(περισσότερα για αυτό στο 6^ο Μάθημα...)

Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος, 6949743393

Κρυφό ΑΠ: Μια ιστορική αναδρομή

□ H. Giroux

- ✓ Προώθησε τη μελέτη του κρυφού ΑΠ, έτσι ώστε να διερευνηθούν **τρόποι αντιμετώπισης** των κυρίαρχων πρακτικών στην τάξη, να **ελαχιστοποιηθεί η επίδραση** του κρυφού ΑΠ και να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να αναπτύξουν **ριζοσπαστικές πρακτικές στην τάξη**, οι οποίες υπηρετούν τα ενδιαφέροντα της **χειραφέτησης** και όχι κυρίαρχα συμφέροντα.
- ✓ «Δεν έχουμε κατανοήσει πλήρως τον τρόπο που το κρυφό ΑΠ δυσφημίζει τα όνειρα, τις εμπειρίες και τις γνώσεις που **συνδέονται με μαθητές των κατώτερων τάξεων** και άλλων **μειονοτικών ομάδων.**»

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

- ✓ Οι μηχανισμοί οι οποίοι συναπαρτίζουν το κρυφό ΑΠ είναι **δύσκολο** να προσπελασθούν και να διερευνηθούν από την **εμπειρική-αναλυτική έρευνα**, καθώς η ύπαρξη και η ουσία τους συναρτάται με τα **θεσμικά-οργανωτικά πλαίσια λειτουργίας** του σχολείου από τη μια και με τη **δομή των σχέσεων των μελών της σχολικής κοινότητας** από την άλλη, παράγοντες δηλαδή οι οποίοι **διαφέρουν** από σχολείο σε σχολείο και από τάξη σε τάξη.
- ✓ Οι μηχανισμοί συμβάλλουν στην επίτευξη **σκοπών** που **δεν είναι προγραμματισμένοι ή δεν εναρμονίζονται με εκείνους που θέτει το επίσημο ΑΠ**.
- ✓ Οι εκπαιδευτικοί και οι συντάκτες των ΑΠ **δεν συνειδητοποιούν** αυτή την πραγματικότητα.
- ✓ Πέραν της αναγνώρισης και θεσμικής βοήθειας από το επίσημο ΑΠ, το κλειδί της επιτυχίας βρίσκεται στη **συνεργασία εκπαιδευτικού και μαθητών**.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός μπορεί να **περιορίσει** ή να **αξιοποιήσει** τις επιδράσεις του κρυφού ΑΠ.

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

☞ Με βάση τη σχολική σας εμπειρία σε ποιες περιστάσεις θεωρείτε ότι ενεργοποιείται το κρυφό ΑΠ;

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

□ Όροι ενεργοποίησης/στοιχεία/λειτουργίες κρυφού ΑΠ

- ① Η διαρρύθμιση του σχολικού χώρου/ Η διάταξη και κίνηση αντικειμένων και προσώπων στον χώρο της αίθουσας και του σχολείου
- ② Η κατανομή του χρόνου
- ③ Η ασυμμετρία στις σχέσεις των εταίρων της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης
- ④ Η σχολική κουλτούρα
- ⑤ Η εκλογίκευση και η καταπίεση συναισθημάτων
- ⑥ Η επιλεκτική λειτουργία του σχολείου και ο ανταγωνισμός/διάκριση των μαθητών
- ⑦ Τα σχολικά πρότυπα γλωσσικής χρήσης
- ⑧ Τα «παιχνίδια» του μαθητή
- ⑨ Η αντίληψη για τη φύση της γνώσης

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

□ Όροι ενεργοποίησης/στοιχεία/λειτουργίες κρυφού ΑΠ

① Η διαρρύθμιση του σχολικού χώρου/ Η διάταξη και κίνηση αντικειμένων και προσώπων στον χώρο της αίθουσας και του σχολείου

✓ Η μορφή του **σχολικού κτιρίου**

✓ Η **διαρρύθμιση της σχολικής τάξης**, δηλαδή η διάταξη **αντικειμένων** (π.χ. θρανία, πειραματική διάταξη, χάρτης) και **προσώπων** (π.χ. θέση μαθητών και διδασκόντων)

✓ Η **κίνηση** ή μη προσώπων (π.χ. ένας μαθητής που συνεχώς σηκώνεται από το θρανίο του και ενοχλεί ή σηκώνει το χέρι του για να πάει έξω, ένας διδάσκων που κάθεται συνεχώς στην έδρα ή ένας άλλος που συνεχώς κινείται πάνω κάτω στην αίθουσα.)

Υπαγορεύουν συγκεκριμένες **μορφές διδασκαλίας, επικοινωνίας και παραεπικοινωνίας**. →

Επηρεάζουν την **ποιότητα** και την **πορεία** της διδασκαλίας.

Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος, 6949743393

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

① Η διαρρύθμιση του σχολικού χώρου/ Η διάταξη και κίνηση αντικειμένων και προσώπων στον χώρο της αίθουσας και του σχολείου

✓ Σε μια παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας, οι **κυρίως παιδαγωγικές διαδικασίες** διαδραματίζονται μέσα στα όρια της γνωστής ζώνης δράσης, η οποία περιλαμβάνει τους μαθητές που κάθονται στα **μπροστινά και κεντρικά θρανία**, ενώ οι δραστηριότητες του **κρυφού ΑΠ** εντοπίζονται έξω από τα όρια της ζώνης αυτής, στα **εξωτερικά πλάγια** και στο **πίσω μέρος της αίθουσας**.

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

② Η κατανομή του χρόνου

✓ Το κουδούνι χτυπάει **προκαθορισμένη ώρα**, ανεξάρτητα από το αν η τάξη έχει τελειώσει την επεξεργασία ενός θέματος ή βρίσκεται ακριβώς στην κορύφωση της διερεύνησής του.

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

③ Η ασυμμετρία στις σχέσεις των εταίρων της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης

- ✓ Στον ρόλο του εκπαιδευτικού εκβάλλουν **διάφορες πηγές εξουσίας**, η έκταση και ο τρόπος χρήσης της όμως από τον εκπαιδευτικό διαμορφώνουν την ποιότητα της **παιδαγωγικής σχέσης**.

④ Η σχολική κουλτούρα

- ✓ Οι **αξίες**, οι **ιδέες**, τα **μηνύματα** και οι **προσδοκίες** μαθητών και διδασκόντων αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη των σκοπών του ΑΠ.

⑤ Η εκλογίκευση και η καταπίεση συναισθημάτων

- ✓ Η τήρηση **τυπικών διαδικασιών** και τελετουργιών απαιτεί τυφλή εφαρμογή των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων και δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις.
- ✓ Ο μαθητής μαθαίνει να **καταπιέζει τα συναισθήματά του**, να ταυτίζει την υπακοή και την ησυχία με το μάθημα.

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

© Η επιλεκτική λειτουργία του σχολείου και ο ανταγωνισμός/ Διάκριση των μαθητών

- ✓ Οι μαθητές υπόκεινται σε **αξιολόγηση** (υποχρεωτική βαθμολόγηση, σχόλια του διδάσκοντος ή των συμμαθητών του, μη λεκτική συμπεριφορά), γεγονός που συντηρεί αναγκαστικά τον **ανταγωνισμό** μεταξύ τους, παρά τις διακηρυγμένες προθέσεις του σχολείου για καλλιέργεια της αλληλεγγύης και αλληλοκατανόησης.
- ✓ Οι μαθητές εσωτερικεύουν την **αρχή της επίδοσης**, καθώς ο εκπαιδευτικός επιβραβεύει με τους βαθμούς του καλούς και τιμωρεί τους κακούς μαθητές. Π.χ. στο μάθημα των μαθηματικών πέραν του σκοπού του ΑΠ οι μαθητές μαθαίνουν ότι κάποιιοι είναι καλοί, άλλοι μέτριοι και άλλοι αδύναμοι στα μαθηματικά.
- ✓ **Δεν έχει σημασία η πραγματική επίδοση, αλλά αυτό που μπορείς να παρουσιάσεις ως επίδοση**, π.χ. ο μαθητής μπορεί να εξαπατήσει τον εκπαιδευτικό και να παρουσιάσει πλαστές επιδόσεις είτε διαβάζοντας μόνο όταν θα εξετασθεί είτε διαβάζοντας θέματα sos για τις εξετάσεις.

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

⑦ Τα σχολικά πρότυπα γλωσσικής χρήσης

- ✓ Το σχολείο διαμορφώνει έναν **ιδιαίτερο κώδικα γλωσσικής επικοινωνίας** προς τον οποίον πρέπει να προσαρμόζονται οι μαθητές.
- ✓ Η προσαρμογή αυτή **επηρεάζει τις σχολικές επιδόσεις** των μαθητών όχι μόνο στα γλωσσικά, αλλά **σε όλα τα μαθήματα**.

⑧ Τα «παιχνίδια» του μαθητή

- ✓ Αφορούν τις **ερωτήσεις** που κάνει ο μαθητής για να καθυστερήσει την ώρα της παράδοσης ή ότι **υποδέεται πως γνωρίζει** αυτό που ρωτά ο δάσκαλος.

Όροι ενεργοποίησης κρυφού ΑΠ

⑨ Η αντίληψη για τη φύση της γνώσης

- ✓ Οι μαθητές διαμορφώνουν **συγκεκριμένη αντίληψη και συναισθήματα για το περιεχόμενο κάθε μαθήματος**, λόγω του τρόπου διδασκαλίας (π.χ. Ιστορία: απομνημόνευση ονομάτων και ημερομηνιών, Μαθηματικά: θεωρούν ότι υπάρχει πάντα λύση σε ένα πρόβλημα), που καθορίζουν την επιτυχία επίτευξης των σκοπών του ΑΠ.
- ✓ Βασικό χαρακτηριστικό της γνώσης είναι η **αμφιβολία** και η **αβεβαιότητα**, ενώ στο σχολείο δίνεται η εντύπωση ανεξάρτητα από τη μορφή της γνώσης, ότι **υπάρχει πάντα η απόλυτη, η αντικειμενική γνώση**.
- ✓ Στη διαδικασία δημιουργίας της γνώσης υπάρχει **σύγκρουση**, ενώ στο σχολείο δίνεται η εντύπωση πως δεν υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στους επιστήμονες και σε όλους όσους συμβάλλουν στη δημιουργία της γνώσης.
- ✓ Η γνώση είναι **κοινωνικό φαινόμενο** (πρβλ. οφέλη της **ομαδοσυνεργατικής** διδασκαλίας), αλλά στο σχολείο δεν επιτρέπεται να μιλήσεις με τον διπλανό/μπροστινό σου.

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

④ Μηδενικό ΑΠ

- ✓ Μορφή ΑΠ που προτάθηκε από τον Ε. **Eisner** και αφορμάται από τη βασική του θέση ότι **αυτά που δεν διδάσκουν τα σχολεία μπορεί να είναι εξίσου σημαντικά με αυτά που διδάσκουν.**
- ✓ Διαμορφώνεται κυρίως με βάση τις **εξετάσεις** και ιδιαίτερα τις **εξωτερικές**, όπως οι πανελλήνιες.
- ✓ Η διδασκαλία και το ΑΠ **προσαρμόζεται σε αυτές τις εξετάσεις**, διότι οι **επιδόσεις δημοσιοποιούνται** αναγκαστικά και επομένως η επίδρασή τους στο ΑΠ αυξάνει συνεχώς, αφού αυτές καθορίζουν αυτό το οποίο **αξίζει να διδαχθεί στο σχολείο και να μάθουν οι μαθητές**, ενώ παράλληλα είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές διδάχθηκαν αυτά στα οποία θα εξεταστούν.

Μορφές ΑΠ που λειτουργούν στο σχολείο

2 διαστάσεις Μηδενικού ΑΠ
(Eisner)

Νοητικές διαδικασίες
τις οποίες τονίζει ή παραμελεί το
σχολείο

- ✓ Το σχολείο δίνει έμφαση στη *γνωστική ανάπτυξη*.
- ✓ *Παραμελεί* τη συναισθηματική και ψυχοκινητική της διάσταση.

Περιεχόμενα και μαθήματα,
τα οποία διδάσκει ή δεν
διδάσκει.

- ✓ Από παράδοση το σχολείο *διδάσκει ορισμένα μαθήματα* και παραλείπει άλλα.
- ✓ Αυτά που διδάσκει *δεν* είναι σημαντικότερα από αυτά που δεν διδάσκει.

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Διαφορές ΑΠ-Κουρίκουλων

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Γεωμετρικά χρόνια		
<p>Να γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία της καθόδου και εγκατάστασης των Δωριέων.</p> <p>Να κατανοήσουν τις συνθήκες και τους λόγους που έκαναν τους Δωριείς και άλλα ελληνικά φύλα να μετακινηθούν.</p> <p>Να κατανοήσουν τις σχετικές με την ενότητα ιστορικές έννοιες: κάθοδος, μετακίνηση, μετανάστευση, άποικος, αποικία, αποικισμός, μητρόπολη κ.ά.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι η κάθοδος των Δωριέων σχετίζεται με τις μετακινήσεις των ελλήνων κατά την ίδια εποχή.</p> <p>Να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του α' αποικισμιού και να τον συνκρίνουν με την</p>	<p>Η «κάθοδος» των Δωριέων</p> <p>Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες</p> <p>Η θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων</p> <p>Η τέχνη και η γραφή</p> <p>Τα έπη του Ομήρου</p> <p style="text-align: center;">(4 ώρες)</p>	<p>Συμπληρώνουν σε χάρτη ονομασίες περιοχών από τις οποίες πέρασαν οι Δωριείς.</p> <p>Συζητούν για τα αίτια και τις συνέπειες του αποικισμού και κάνουν συσχετισμούς με σημερινές μετακινήσεις, μεταναστεύσεις λαών.</p> <p>Συζητούν για τις συνέπειες που είχε η κάθοδος των Δωριέων στις ασχολίες και στον τρόπο ζωής των Ελλήνων, τη μετανάστευσή τους στα εύφορα παράλια της Μ. Ασίας, καθώς και το ρόλο των κοινών ιερών και εορτών στη διατήρηση της φυλετικής ενότητας των Ελλήνων.</p>

Τι μορφή ΑΠ είναι και γιατί;

Διαφορές ΑΠ-Κουρίκουλων

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (38 διδακτικές ώρες)	ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
<p>ΣΚΟΤΕΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (3 διδακτικές ώρες)</p> <p>1) «Η κατάρρευση του Μυκηναϊκού Πολιτισμού»</p> <p>2) «Μετακινήσεις πληθυσμών στην Ελλάδα και στις ακτές της Μικράς Ασίας»</p>	<p>1) Να κατανοούν την κατάρρευση του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, ως μετάβαση σε μία εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από φτωχά υλικά κατάλοιπα..</p> <p>1) Να γνωρίζουν τις πιθανές αιτίες της μετακίνησης των πληθυσμών και τις συνέπειες αυτής της μετακίνησης στη διασταύρωση των πολιτισμών και την καλλιέργεια νέων μορφωμάτων ζωής και πολιτισμού.</p> <p>2) Να γνωρίζουν βασικές ιστορικές έννοιες όπως: μετανάστευση, μητρόπολη-αποικία-αποικιστής, αποικισμός.</p> <p>3) Να αναγνωρίζουν την ύπαρξη πληροφοριών αποκλειστικά από μεταγενέστερες πηγές, γεγονός που καθιστά</p>	<p>Οι μαθητές συζητούν για τους λόγους για τους οποίους τα χρόνια που ακολούθησαν, μετά το τέλος του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, ονομάστηκαν «Σκοτεινοί χρόνοι».</p> <p>Οργανώνουν σε σχεδιαγράμματα τις πιθανές αιτίες και τις συνέπειες της μετακίνησης των πληθυσμών.</p> <p>Χωρίζονται σε ομάδες και φτιάχνουν ένα γλωσσάριο με ιστορικές έννοιες της γεωμετρικής περιόδου. (Μπορούν να το φτιάξουν και σε ηλεκτρονική μορφή, εμπλουτισμένο με εικόνες.)</p>	<p>Gombrich, E.H., (2007), Μικρά <i>Ιστορία του Κόσμου</i>, Αθήνα, εκδ. Πατάκη,</p> <p>Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ime.gr/fhw/</p> <p>Ο Αρχαιολογικός Άτλας του Αιγαίου από το Υπουργείο Αιγαίου: http://media.yen.gr/atlas/</p>

Νέα πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών 2021

ΙΣΤΟΡΙΑ – Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες μπορούν:
Αρχαία Ιστορία	ΟΜΗΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ Η κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού ως μετάβαση σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από φτωχά υλικά κατάλοιπα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τους λόγους για τους οποίους τα χρόνια που ακολούθησαν μετά το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού ονομάστηκαν «Σκοτεινοί χρόνοι».
	Μετακινήσεις πληθυσμών στην Ελλάδα και στις ακτές της Μικράς Ασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις πιθανές αιτίες της μετακίνησης των πληθυσμών και τις συνέπειές της στη διασταύρωση των πολιτισμών και την καλλιέργεια νέων μορφωμάτων ζωής και πολιτισμού. • Να γνωρίζουν βασικές ιστορικές έννοιες, όπως: μετανάστευση, ελληνικά φύλα, Ίωνες, Αιολείς, Δωριείς. • Να αναγνωρίζουν την ύπαρξη πληροφοριών αποκλειστικά από μεταγενέστερες πηγές, γεγονός που καθιστά αμφίβολη την αξιοπιστία των πληροφοριών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν σε σχεδιαγράμματα τις πιθανές αιτίες και τις συνέπειες της μετακίνησης των πληθυσμών. • Να χωριστούν σε ομάδες και να φτιάξουν ένα γλωσσάριο με ιστορικές έννοιες της γεωμετρικής περιόδου. • Να προσπαθήσουν σε παιχνίδι προσομοίωσης να κατανοήσουν την κατάσταση ενός άποικου και να υποθέσουν τι σκεφτόταν, πώς αισθανόταν, τι θα έλεγε, τι θα έκανε.

Τι μορφή ΑΠ είναι και γιατί;

Επιλογή & Συμβατότητα ΑΠ

- ☞ Ποια θεωρείτε ότι είναι η πιο αποτελεσματική μορφή ΑΠ;
- ☞ Ποια μορφή ΑΠ θεωρείτε ότι είναι πιο συμβατή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα & στην ελληνική κοινωνία;

Λειτουργίες των ΑΠ

☞ Ποια θεωρείτε ότι είναι η χρησιμότητα των ΑΠ;

2393

Λειτουργίες των ΑΠ

- ① Όλα τα ΑΠ ασκούν μια **κοινωνική και πολιτική λειτουργία** και **εκφράζουν την εποχή τους**.
- ② Με τη βοήθεια των ΑΠ **γίνεται γνωστό ό,τι διδάσκεται και μαθαίνεται στο σχολείο**, ποιοι σκοποί επιδιώκονται και ποια αποτελέσματα προσδοκούνται.
- ③ Μέσω του ΑΠ εξασφαλίζεται η **ενότητα** και η **ομοιογένεια** του εκπαιδευτικού συστήματος.
- ④ Μέσω των ΑΠ εξασφαλίζεται **ένα κοινό επίπεδο εκπαίδευσης** σε όλα τα παιδιά της επικράτειας παρά την ποικιλία των σχολείων.
- ⑤ Για τους αρμόδιους της διοίκησης της εκπαίδευσης τα ΑΠ ασκούν μια **λειτουργία νομιμοποίησης**.
- ⑥ Μέσω των ΑΠ διοχετεύονται προς τους εκπαιδευτικούς **μεταρρυθμιστικές ιδέες** σχετικές με τη διδασκαλία (ευέλικτη ζώνη, διαθεματικότητα, πολυπολιτισμική εκπαίδευση κλπ).
- ⑦ Οι αρμόδιοι της διοίκησης της εκπαίδευσης και οι σχολικοί σύμβουλοι μπορούν μέσω του ΑΠ να **καθοδηγούν** αλλά και να **ελέγχουν** τον εκπαιδευτικό.
- ⑧ Μέσω του ΑΠ εξασφαλίζεται η **συνέχεια** της διδασκαλίας της μάθησης.
- ⑨ Τα ΑΠ αποτελούν την **επαγγελματική πυξίδα** των εκπαιδευτικών και κυρίως των πρωτόπειρων.

Λειτουργίες των ΑΠ

- ① Όλα τα ΑΠ ασκούν μια κοινωνική και πολιτική λειτουργία και εκφράζουν την εποχή τους.
- ✓ Τα ΑΠ περιλαμβάνουν τους σκοπούς που επιδιώκει να επιτύχει ένα εκπαιδευτικό σύστημα και για αυτό είναι **χωροχρονικά προσδιορισμένα**.
 - ✓ Έχουν πάντα **ένα κοινό στοιχείο**: προσπαθούν να **νομιμοποιήσουν** και να **συμβάλουν στη σταθεροποίηση του εκάστοτε πολιτικού και κοινωνικού συστήματος**.
 - ✓ **Δεν** επιτρέπεται να υπάρχουν σκοποί και στόχοι, οι οποίοι να έρχονται **σε αντίθεση προς το εκάστοτε Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους**.

Λειτουργίες των ΑΠ

② Με τη βοήθεια των ΑΠ γίνεται γνωστό ό,τι διδάσκεται και μαθαίνεται στο σχολείο, ποιο σκοποί επιδιώκονται και ποια αποτελέσματα προσδοκούνται.

- ✓ Τα ΑΠ ασκούν μια **λειτουργία κοινωνικής επιλογής**, διότι μέσω των ΑΠ και των επιδιωκόμενων από τους μαθητές σχολικών πιστοποιητικών και ενδεικτικών καθορίζονται **οι δυνατότητες πρόσβασης σε ΑΕΙ και θέσεις εργασίας**.
- ✓ Οι αποδέκτες (εργοδότες, επαγγελματικές σχολές, ΑΕΙ) μπορούν μέσω των ΑΠ να **εκτιμήσουν** τι μπορούν να περιμένουν από τους απόφοιτους διαφόρων τύπων σχολείων.

Λειτουργίες των ΑΠ

- ③ Μέσω του ΑΠ εξασφαλίζεται η *ενότητα* και η *ομοιογένεια* του εκπαιδευτικού συστήματος.
- ✓ Λόγω των κοινών σκοπών και του κοινού περιεχομένου, είναι εφικτή η *αλλαγή τόπου κατοικίας* και *σχολείου* ενός μαθητή.
 - ✓ Εξασφαλίζεται η *ισχύς των σχολικών πιστοποιητικών και ενδεικτικών* σε όλη την επικράτεια.
- ④ Μέσω των ΑΠ εξασφαλίζεται *ένα κοινό επίπεδο εκπαίδευσης* σε όλα τα παιδιά της επικράτειας παρά την ποικιλία των σχολείων.

Λειτουργίες των ΑΠ

- ⑤ Για τους αρμόδιους της διοίκησης της εκπαίδευσης τα ΑΠ ασκούν μια *λειτουργία νομιμοποίησης*.
- ✓ Στα ΑΠ εμπεριέχονται *έμμεσα οι προϋποθέσεις προαγωγής των μαθητών*.
 - ✓ Τα ΑΠ *νομιμοποιούν την προαγωγή ή την απόρριψη* ενός μαθητή, διότι σε αυτά περιγράφονται οι σκοποί και τα κριτήρια επίδοσης ενός μαθήματος, άρα καθορίζονται και οι απαιτήσεις στις οποίες καλείται να ανταποκριθεί ο μαθητής.
- ⑥ Μέσω των ΑΠ διοχετεύονται προς τους εκπαιδευτικούς *μεταρρυθμιστικές ιδέες* σχετικές με τη διδασκαλία (ευέλικτη ζώνη, διαθεματικότητα, πολυπολιτισμική εκπαίδευση κλπ).

Λειτουργίες των ΑΠ

⑦ Οι αρμόδιοι της διοίκησης της εκπαίδευσης και οι σχολικοί σύμβουλοι μπορούν μέσω του ΑΠ να καθοδηγούν αλλά και να ελέγχουν τον εκπαιδευτικό.

- ✓ Καθώς τα ΑΠ αποτελούν τις επίσημες προδιαγραφές της διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί **ρυθμίζουν** σύμφωνα με αυτά τη **διδασκτική** τους **συμπεριφορά**.
- ✓ Ο **σχολικός σύμβουλος**, ύστερα από ενημέρωσή του από το βιβλίο ύλης, μπορεί να διαπιστώσει **εάν ο εκπαιδευτικός ακολουθεί τις επίσημες οδηγίες** και συμβαδίζει με τους άλλους εκπαιδευτικούς στην κάλυψη της ύλης.
- ✓ Όσο πιο **κλειστά** είναι τα ΑΠ, τόσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα άσκησης **κρατικού ελέγχου** στον εκπαιδευτικό μέσω αυτών.

Λειτουργίες των ΑΠ

⑧ Μέσω του ΑΠ εξασφαλίζεται η *συνέχεια* της διδασκαλίας της μάθησης.

✓ Ακόμη και εάν ένας εκπαιδευτικός λείπει, ο αναπληρωτής του κοιτώντας το βιβλίο της ύλης μπορεί να *συνεχίσει ακριβώς* όπου σταμάτησε ο πρώτος.

⑨ Τα ΑΠ αποτελούν την *επαγγελματική πυξίδα* των εκπαιδευτικών και κυρίως των πρωτόπειρων.

✓ Χωρίς το ΑΠ *δεν νοείται σχεδιασμός* και *προετοιμασία* της διδασκαλίας.

✓ Όταν ένας εκπαιδευτικός αναλαμβάνει τη διδασκαλία ενός μαθήματος, ενημερώνεται από το ΑΠ για τα θέματα και τις ενότητες που πρέπει να διδάξει. Στη συνέχεια, *κατανέμει* την ύλη, επιλέγει το περιεχόμενο και το *διατάσσει, υπολογίζει* και *κατανέμει* τον χρόνο.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Τι είναι;

- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια είναι το αποτέλεσμα μιας **τεχνολογικής διαδικασίας**, με βάση την οποία **εξειδικεύονται** και **ερμηνεύονται** τα **περιεχόμενα των ΑΠ** και **διαρθρώνονται με κατάλληλο τρόπο για τη διδασκαλία και τη μάθηση**.
- ✓ Τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια αποτελούν τις **επίσημες προδιαγραφές της διδασκαλίας**, σύμφωνα με τις οποίες το σχολείο επιδιώκει την επίτευξη των επίσημων σκοπών της εκπαίδευσης και της αγωγής.
- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια γράφονται υπό την καθοδήγηση του **Παιδαγωγικού Ινστιτούτου** και εγκρίνονται από **ειδικές επιτροπές του Υπουργείου**.
- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια **παράγονται** και **χρησιμοποιούνται** πάντα **σε αναφορά/συμφωνία προς τα ΑΠ**. → Είναι το **μέσο υλοποίησης των ΑΠ**.
- ✓ Αποτελούν τον **καθρέφτη του επιπέδου της παιδείας και του πολιτισμού ενός λαού**.
- ✓ Τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια αποτελούν όχι μόνο αντικείμενα έρευνας της Παιδαγωγικής, αλλά και **θέματα δημόσιων συζητήσεων και ανοιχτής κριτικής** που επεκτείνεται σε ιδεολογικές αντιπαραθέσεις.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Τι περιλαμβάνουν;

- ✓ Εμπεριέχουν **το σύνολο της σχολικής μόρφωσης.**
- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια **δομούν και συστηματοποιούν τα μορφωτικά αγαθά** τα οποία προσφέρονται στον μαθητή σε συμφωνία προς τα ΑΠ (κατάλληλη ύλη, κατάλληλη διδακτική, μεθοδολογική οργάνωση και προσφορά της ύλης).
- ✓ Στο ίδιο διδακτικό πακέτο περιλαμβάνεται και το **βιβλίο του δασκάλου ή καθηγητή**, το οποίο γράφεται από την ίδια συγγραφική ομάδα.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Πώς δομούνται;

- ✓ Η «μετάφραση» των ΑΠ σε σχολικά εγχειρίδια **δεν είναι εύκολη διαδικασία.**
- ✓ Η δόμηση και συστηματοποίηση των μορφωτικών αγαθών στα σχολικά εγχειρίδια αφορά το **μικροεπίπεδο της καθημερινής διδασκαλίας**, ενώ στα **ΑΠ** συντελείται και σε **μικροεπίπεδο** (τουλάχιστον 1 έτος) και σε **μικροεπίπεδο** (εσωτερική διαφοροποίηση θεμάτων σε υποθέματα).
- ✓ Η μετάφραση του ΑΠ σε σχολικό εγχειρίδιο θεωρείται **σημαντικό κριτήριο λειτουργικότητας του ΑΠ.**

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Πώς χρησιμοποιούνται;

- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια αποτελούν τα **κυριότερα μέσα**, με τα οποία **τα ΑΠ μεταφράζονται σε εκπαιδευτική πράξη**.
- ✓ Τα σχολικά εγχειρίδια **διαμεσολαβούν** ανάμεσα στα ΑΠ και στη διδακτική περίσταση (δάσκαλος, μαθητές, θεσμικοί παράγοντες της διδασκαλίας).
- ✓ **Η εφαρμογή των ΑΠ και των σχολικών εγχειριδίων είναι υποχρεωτική για τον εκπαιδευτικό**, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει τους νόμους και τις εγκυκλίους του ΥΠΕΠΘ.
- ✓ Φροντίζουν επίσης για την τήρηση των προδιαγραφών και **ο διευθυντής του σχολείου, οι σχολικοί σύμβουλοι και διάφορα άλλα στελέχη της εκπαίδευσης**.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

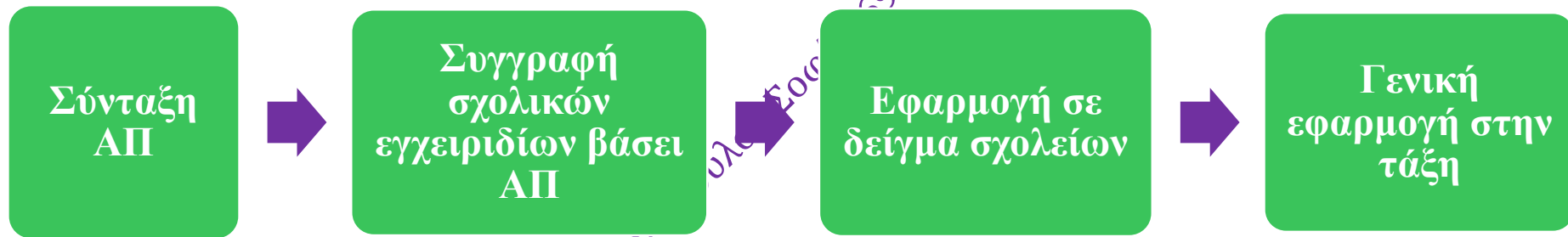
Πώς χρησιμοποιούνται;

- ✓ Συνήθως τα σχολικά εγχειρίδια *δεν αποτελούν απλώς μέσα διδασκαλίας*, αλλά *υποκαθιστούν τα ΑΠ*.
- (α) Οι εκπαιδευτικοί κατά τον σχεδιασμό και την προετοιμασία της διδασκαλίας *δεν λαμβάνουν υπόψη τους τόσο τα ΑΠ*.
- (β) Οι *αρχάριοι* εκπαιδευτικοί μάλλον συμβουλευονται περισσότερο τα *εγχειρίδια* από ό,τι οι πεπειραμένοι.
- (γ) Όποιος εκπαιδευτικός αναλαμβάνει για *πρώτη φορά* τη διδασκαλία ενός μαθήματος μελετά και *συμβουλευέται το ΑΠ*.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Πώς συντάσσονται;

Λογική σειρά

✓ *Δύσκολο να επιτευχθεί αυτός ο συντονισμός*, αφού τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια συντάσσονται από *διαφορετικά άτομα/ομάδες* → *η πρακτική της ανάθεσης είναι πιο αποτελεσματική* από την προκήρυξη συγγραφής σχολικών εγχειριδίων.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

□ Σύνταξη σχολικών εγχειριδίων

- ✓ Στην εκπαιδευτική μας ιστορία η λογική σειρά έχει πολλές φορές **ανατραπεί** στο πλαίσιο κάποιας μεταρρύθμισης.
- ✓ Σημαντικές αλλαγές τυγχάνει **να μην εφαρμόζονται**, επειδή **δεν προλαβαίνουν να γραφτούν νέα σχολικά εγχειρίδια**, για να τις υλοποιήσουν.
- ✓ Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο **δύο στη σειρά διαφορετικά ΑΠ να υλοποιούνται από τα ίδια σχολικά εγχειρίδια** (π.χ. Νέα Ελληνικά: με το ίδιο σχολικό εγχειρίδιο από το 1955-1975 υλοποιήθηκαν τα ΑΠ του 1961, 1966 και 1969).
- ✓ Αναμενόταν αλλαγή με τα **ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ** και ανταπόκριση ως προς τα σχολικά εγχειρίδια.
- ✓ Το συνηθέστερο θα έπρεπε να είναι **το ίδιο ΑΠ να υλοποιείται με διαφορετικά σχολικά εγχειρίδια που βελτιώνονται σταδιακά** μέσω της ανατροφοδότησης από την πράξη.
- ✓ Τα ΑΠ πρέπει να **αναθεωρούνται διαρκώς** και μαζί με αυτά και τα σχολικά εγχειρίδια που τα υλοποιούν.

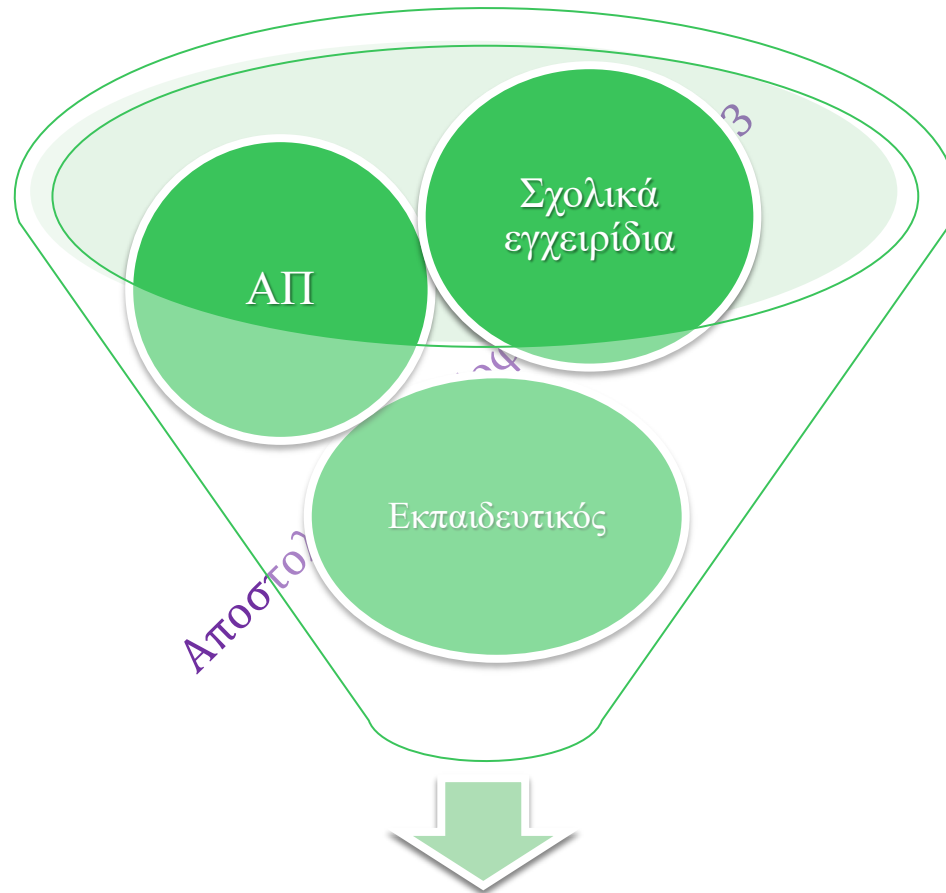
ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

- ❑ Τα σχολικά εγχειρίδια καθορίζουν σε μεγαλύτερη έκταση από ό,τι τα ΑΠ την *ποιότητα* και την *αποτελεσματικότητα* της διδασκαλίας.
- ① Τα σχολικά εγχειρίδια θέτουν σε *λειτουργία* και *εφαρμογή* τα ΑΠ και *ιεραρχούν τους σκοπούς της διδασκαλίας*.
- ② Επηρεάζουν τις αποφάσεις τις σχετικές με την *επιλογή, τη σημασία και την ακολουθία της διδακτέας ύλης* (θέματα, περιεχόμενα, δεξιότητες κ.λπ).
- ③ Επηρεάζουν την *επιλογή της διδακτικής μεθόδου*, τις *φάσεις διδασκαλίας* (εισαγωγή, ασκήσεις, εφαρμογή, μεταβίβαση της μάθησης κλπ), τις *κοινωνικές μορφές της διδασκαλίας* (μετωπική διδασκαλία, ατομική εργασία, ομαδική εργασία κλπ) και γενικότερα τη *συμπεριφορά εκπαιδευτικού και μαθητών*.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

- ❑ Τα σχολικά εγχειρίδια καθορίζουν σε μεγαλύτερη έκταση από ό,τι τα ΑΠ την *ποιότητα* και την *αποτελεσματικότητα* της διδασκαλίας.
- ④ Καθορίζουν την επιλογή και τη χρήση και άλλων *μέσων διδασκαλίας* (π.χ. κασέτες, πίνακας, διαφάνειες, βιβλία αναφοράς κλπ).
- ⑤ Καθορίζουν τους *διδακτικούς στόχους*, οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν και τον *τρόπο με τον οποίο θα αποτιμηθεί η επίτευξή τους*.

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

Μόρφωση μαθητών

ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια

- ✓ Τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια βρίσκονται στον πυρήνα της **μεταρρύθμισης**.
- ✓ **Έντονες συζητήσεις** από ειδικούς, εκπαιδευτικούς και κοινό

Προοδευτικοί

ΤΑ ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια λαμβάνουν υπόψη τους τα **νεότερα επιστημονικά δεδομένα** και είναι σε θέση να συγκριθούν με εκείνα άλλων προοδευμένων χωρών.

Συντηρητικοί

ΤΑ ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια αποτελούν **μεταφορά ή αντιγραφή ξένων προτύπων**, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην ελληνική πραγματικότητα.

Η πραγματικότητα/μέση λύση

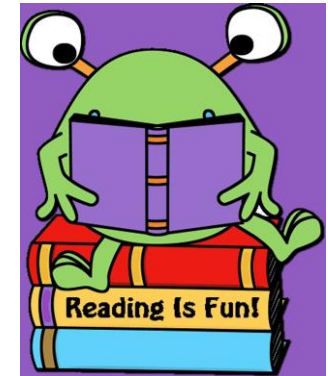
- ☞ Τα ΑΠ και τα σχολικά εγχειρίδια λαμβάνουν υπόψη τους **τα νεότερα επιστημονικά δεδομένα** και επωφελούνται από την διεθνώς καθιερωμένη διαδικασία σύνταξης, **χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουμε στην αντιγραφή ξένων προτύπων**.

Σήμερα μάθαμε ότι...

- ✓ Οι **βασικές προδιαγραφές της εκπαίδευσης** είναι τα **Αναλυτικά Προγράμματα και τα σχολικά εγχειρίδια**, τα οποία συντάσσονται πάντοτε **σε συμφωνία με τα ΑΠ**.
- ✓ Τα ΑΠ είναι **επίσημα κρατικά έγγραφα** που περιλαμβάνουν **τους σκοπούς και στόχους, καθώς και τα περιεχόμενα της διδασκαλίας, δηλαδή έχουν παιδαγωγικό σκοπό**.
- ✓ Τα ΑΠ είναι **μια πολυδιάστατη έννοια** και αποτελούν **πεδίο μελέτης** της Παιδαγωγικής.
- ✓ Τα ΑΠ χωρίζονται σε **3 κατηγορίες: τα Συμβατικά/ Παραδοσιακά, τα Κουρίκουλα και τα ΑΠ με μορφή κουρίκουλου**.
- ✓ Τα **Συμβατικά/Παραδοσιακά ΑΠ** εμφανίζονται στην **Ηπειρωτική Ευρώπη**, ενώ τα **Κουρίκουλα στην Αγγλοσαξονική παράδοση** και διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους.
- ✓ Το ζήτημα της **παιδαγωγικής αυτονομίας και ευελιξίας** αντικατοπτρίζεται στη **διαφοροποίηση των κλειστών από τα ανοικτά κουρίκουλα**.
- ✓ Στο σχολείο λειτουργούν παράλληλα διαφορετικές μορφές του ΑΠ, **το επίσημο, το ανεπίσημο και το κρυφό**.
- ✓ Το κρυφό ΑΠ αποτελεί **πολύτιμο εργαλείο για τον εκπαιδευτικό**, γιατί συμβάλλει στη **μετάδοση αξιών και αρετών στους μαθητές που δεν emπίπτουν στο επίσημο ΑΠ**.

Εργασία και χαρά...

Μελέτη

1. Μάθημα 1^ο

2. Βρεττός & Καψάλης (2019)

-Κ. 1^ο, σελ. 11-13

-Κ. 2^ο, σελ. 51-95

-Κ. 11^ο, σελ. 310-316

3. Χατζηγεωργίου (2012): Κ. 2^ο, σελ. 99-114

Ασκήσεις

1. Μελετήστε μια θεματική ενότητα της επιλογής σας από το ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ 2003 της Α΄ Δημοτικού και την αντίστοιχη από το πιλοτικό ΠΣ του 2021 και με βάση το υλικό μελέτης σχολιάστε:

(α) Σε ποια μορφή και είδος ΑΠ εντάσσονται και γιατί;

(β) Ποιες αλλαγές παρατηρείτε;

(γ) Πόσο αποτελεσματικά θεωρείτε ότι είναι;

(δ) Πώς θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να βελτιωθούν;

Εργασία και χαρά...

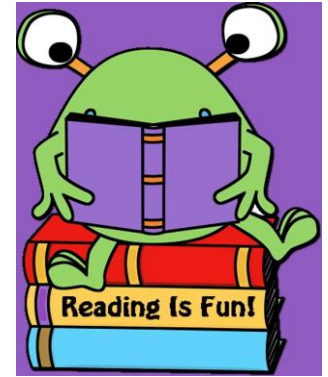
ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ 2003

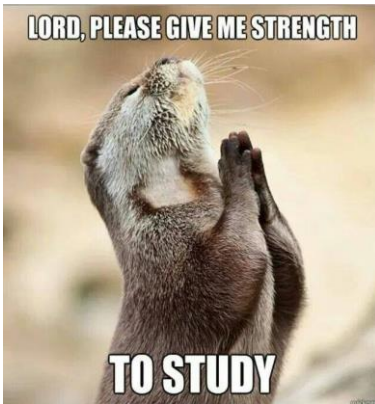
<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

Πιλοτικά ΑΠ 2021

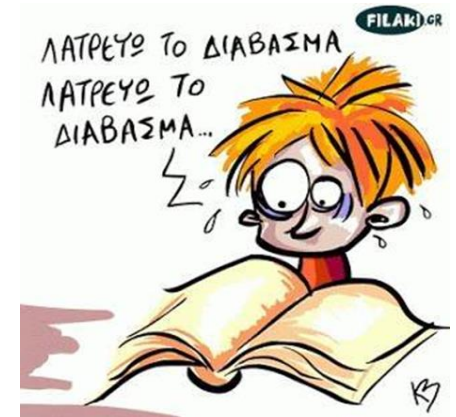
<http://iep.edu.gr/el/nea-ps-provolj>

Αποστολοπούλου Σοφία, 6949743393

Τι θα συζητήσουμε;

1. Ποιοι είναι οι σκοποί των ΑΠ; (Βρεττός & Καψάλης, 2019, σελ. 161-182 & Χατζηγεωργίου, 2012, σελ. 173-193)

Αποστολοπούλου Σοφία, 69743393